

PATVIRTINTA

Klaipėdos lopšelio-darželio „Bitutė“ direktoriaus
2025 m. liepos 28 d. įsakymu Nr. V-34

PRITARTA

Klaipėdos miesto savivaldybės administracijos
Švietimo ir sveikatos departamento
Švietimo skyriaus vedėjo
2025 m. liepos 21 d. įsakymu Nr. ŠV1-154

KLAIPĖDOS LOPŠELIO-DARŽELIO „BITUTĖ“ IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Klaipėdos lopšelis-darželis „Bitutė“ (toliau – Įstaiga) yra neformaliojo švietimo mokykla, savivaldybės institucija, priskiriama ikimokyklinio ugdymo mokyklų tipui. Adresas: Švyturio 14A, LT-92264 Klaipėda, tel. +370 (46) 31 47 54, el. pašto adresas bitute.info@gmail.com, interneto svetainės adresas www.bitutedarzelis.lt.

2. Požiūris į vaiką ir jo ugdymą(si). Įstaigos ikimokyklinio ugdymo programa nukreipta į visuminę vaiko raidą (holistinis požiūris). Vaikas suvokiamas kaip nedaloma visuma, siekiant įvertinti jo unikalumą ir atskleisti saviraiškos bei kūrybiškumo ištakas, akcentuojant jo vidinės galias ir šių galių skirtybes. Programoje siekiama analizuoti realias vaiko gyvenimo problemas ir numatyti praktinį jų sprendimo būdą, atsižvelgiant į kiekvieno vaiko prigimtį, jo laisvės, tobulėjimo ir aukščiausiųjų vertybių siekį. Programos turinys nuolat plėtojamas ir turtinamas dinamiškais socialinio-kultūrinio ugdymosi kontekstais, kur vaikas aktyviai sąveikaujantis su aplinkiniais, o mokytojai yra bendrakūrėjai, drauge su vaikais kuriantys ugdymosi kontekstus ir konstruojantys naujas ugdymosi patirtis.

3. Vaikų ugdymasis grindžiamas požiūrio į vaiką ir jo ugdymą (si) sąlygotomis pamatinėmis vertybėmis:

3.1. vaiko orumas – kiekvieno vaiko nelygstamos vertės, autentiškumo, unikalumo pripažinimas ir puoselėjimas;

3.2. vaiko gerovė – vaikų gerovės pirmumo pripažinimas, puoselėjant vaiko saugumą, sveikatą, darną su savimi ir kultūrine, socialine bei fizine aplinka;

3.3. saviraiškos laisvė – kiekvieno vaiko kūrybinio potencialo ir laisvės išreikšti save pripažinimas, palaikymas ir skatinimas;

3.4. lygiavertis dalyvavimas – lygiavertėmis sąveikomis grindžiamo ugdymo(si) vertės pripažinimas, sudarant maksimalias sąlygas kiekvienam vaikui dalyvauti bendrame ugdymosi procese ir pašalinant ugdymosi kliūtis;

3.5. lygiateisiškumas ir teisingumas – vienodų teisių augti ir ugdytis visiems pripažinimas, užtikrinant galimybes kiekvienam vaikui optimaliai vystyti ir reikšti savo potencines galias nepriklausomai nuo priežasčių, susijusių su lytimi, sveikata, socialine ir kultūrine padėtimi. Minimizuojamos atskirties ir diskriminavimo galimybės, atstovaujama vaikų teisėms mokykloje ir už jos ribų;

3.6. pagarba, tolerancija ir atvirumas įvairovei – atviros, pagarba, empatija ir tolerancija grindžiamos ugdymo(si) aplinkos kūrimas, pripažįstant įvairovę kaip vertybę ir sudarant sąlygas visiems vaikams sėkmingai dalyvauti, natūraliai priimant prigimtinius ir kultūrinius skirtumus;

3.7. bendruomeniškumas, demokratija ir pilietiškumas – pagarba asmeniui grindžiamos demokratinės aplinkos kūrimas, priklausymo bendruomenei jausmo puoselėjimas, atsakomybės už save ir kitus ugdymasis;

3.8. kultūrinis tapatumas – pagarbos savo šalies kultūrai (gimtajai kalbai, etninei kultūrai, tautos istorijai) puoselėjimas, padedant vaikui išreikšti save kaip savo šalies kultūros dalyvį ir kūrėją ir pozityviai priimti kitų kultūrų savitumą.

4. Programa sukuria prielaidas užtikrinti pagrindinių, kiekvienam vaikui aktualių, poreikių tenkinimą:

4.1. žaidimo poreikis – turėti laisvę, pakankamai laiko, erdvės, žaidimo partnerių ir galimybę per bendrus žaidimus kurti vaikų kultūrą. Pripažįstama žaidimo, kaip savarankiškos vaikų veiklos, nelygstama vertė. Nuolat stebėdami ir tinkamoje situacijoje jautriai įsitraukdami į žaidimus, suaugusieji padeda vaikams augintis žaidimo gebėjimus;

4.2. saugumo poreikis – jaustis saugiam, gerbiamam, matomam, girdimam, tinkamai globojamam, sulaukti paramos ir pagalbos, kai jos reikia. Ugdant vaikus rūpinamasi ne tik užtikrinti jų saugumą, bet ir juos pačius pagal jų galias įtraukti į rūpinimąsi savo bei kitų saugumu;

4.3. draugysčių poreikis – jaustis priimamam, jausti bendrumą, lygiavertiškumą su kitais, kitų paramą, artimumą, turėti vieną ar keletą artimesnių draugų. Sukuriama ugdymo(si) aplinka, skatinanti vaikus tyrinėti ir atrasti, kaip būti, gyventi ir veikti drauge;

4.4. komunikavimo poreikis – dalintis su kitais emocijomis, mintimis, idėjomis žodžiu ir nežodinėmis priemonėmis (mimika, judesiu, piešiniu, muzikos kūrinio ir pan.). Vaikams sudaromos sąlygos išbandyti įvairias komunikavimo su vaikais ir suaugusiais priemones ir atrasti pagarbaus, veiksmingo bendravimo būdus;

4.5. pažinimo džiaugsmo poreikis – smalsauti, tyrinėti, klausinėti, aiškinti(s), kurti ir išbandyti, džiaugiantis naujais atradimais ir gebėjimu pažinti. Taikydami ugdymo(si) procese įgytas patirtis vaikai kuria ir perkuria savo teorijas apie pasaulį;

4.6. kūrybinės saviraiškos poreikis – tyrinėti ir atrasti unikalios savo kūrybinės galios per įvairias veiklas. Kuriamos ir spontaniškos, ir kryptingų veiklų galimybės, palankios atsiskleisti vaikų interesams, gabumams ir auginti savitą raiškos stilių;

4.7. programa taip pat sukuria prielaidas atliepti ir tenkinti unikalius kiekvieno vaiko poreikius, tarp jų ir specialiuosius ugdymosi poreikius.

5. Tėvų (globėjų) ir vietos bendruomenės poreikiai. Įstaigos veikla orientuota į pagalbą šeimai ugdyti vaiką. Tėvai pageidauja, kad būtų tenkinami vaikų sveikatos stiprinimo, saugumo, emociniai, socialiniai, saviraiškos poreikiai. Lopšelis-darželis yra atviras vietos bendruomenės poreikiams bei tradicijoms, aktyviai dalyvauja miesto bendruomenės renginiuose, šventėse. Įstaigoje vertinama visokeriopa ugdytinių tėvų pagalba, kuriant sveiką ir saugią aplinką vaikams ugdyti ir sveikatinanti, realizuojant ugdymo turinio tikslus ir uždavinius, tikslingai siekiant darnaus vaiko vystymosi.

6. Regiono ypatumai. Įstaiga įsikūrusi patrauklioje geografinėje vietovėje prie miesto poilsio parko, netoli jūros. Tai skatina prasmingą vaikų ugdymąsi pažintinėse išvykose, žaliosiose edukacinėse erdvėse. Tenkinant vaikų poreikį pažinti artimiausią aplinką siekiama supažindinti su mikrorajono aplinka: Klaipėdos Vītės pagrindinė mokykla, Klaipėdos apskrities Ievos Simonaitytės viešąja biblioteka, Klaipėdos miesto savivaldybės Imanuelio Kanto viešosios bibliotekos vaikų biblioteka, Klaipėdos valstybiniu muzikiniu teatru, Simono Dachso namais, senamiesčio architektūra, Jono kalneliu, senąja perkėla, Smiltyne, uostu.

7. Mokyklos savitumas. Įstaiga – bendro tipo ikimokyklinio ugdymo įstaiga, kurioje ugdomi vaikai nuo vienerių metų iki mokyklos. Ugdymo modelis – 10,5 valandos. Grupės komplektuojamos atsižvelgiant į vaikų amžių. Teikiama logopedo ir socialinio pedagogo pagalba. Įstaigos ugdomosios veiklos prioritetai: sveikatos stiprinimas ir saugojimas, meninė vaikų saviraiška. Įstaigoje vykdomos neformaliojo vaikų švietimo sveikos gyvensenos ir kryptingo meninio ugdymo (dailės) programos. Į ugdymo programą integruota tarptautinė ankstyvosios prevencijos programa „Zipio draugai“, kuri yra skirta ugdyti vaikų socialinių ir emocinių sunkumų įveikimo gebėjimus. Įstaiga įgyvendina Goethe instituto programą „Vokiečių kalba su Hans Hase“. Daug dėmesio skiriama bendruomenės sveikos gyvensenos įgūdžių didinimui, vaikų fizinės, emocinės sveikatos stiprinimui, sveikatai palankios mitybos įpročių formavimui. Įstaiga pripažinta Sveikatą stiprinančia mokykla.

8. Mokytojų ir kitų specialistų pasirengimas įgyvendinti ikimokyklinio ugdymo programą. Įstaigos pedagogai turi aukštąjį pedagoginį išsilavinimą bei ikimokyklinio ugdymo kvalifikaciją, gebantys keistis, ieškantys naujovių ir jas aktyviai įgyvendinantys. Įstaigoje išreikšta pedagogų motyvacija profesiniam tobulėjimui, palankios sąlygos mokytis ir skleisti patirtį. Suburtos ir aktyviai veikia sveikos gyvensenos, įstaigos įvaizdžio kūrimo ir renginių organizavimo kūrybinės darbo grupės. Įstaiga yra Besimokančių darželių tinklo narė.

9. Ikimokyklinio ugdymo programa parengta vadovaujantis Ikimokyklinio ugdymo programos gairėmis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2023 m. rugsėjo 4 d. įsakymu Nr. V-1142 „Dėl ikimokyklinio ugdymo programos gairių patvirtinimo“ bei teisiniais dokumentais, reglamentuojančiais ikimokyklinio ugdymo(si) veiklą.

II SKYRIUS

IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

10. Programa parengta vadovaujantis svarbiausiais ikimokyklinio ugdymo principais, užtikrinančiais ugdymo(si) kryptingumą, integralumą, veiksmingas ugdomasias sąveikas ir ugdymo(si) kokybę:

10.1. Vaiko raidos ir ugdymo(si) dermės principas. Ugdymo(si) procese atsižvelgiama į raidos nulemtą vaikų poreikių, patirties ir gebėjimų įvairovę ir skatinama visapusiška vaiko raida – fizinė, emocinė, socialinė, pažinimo, komunikavimo, meninės raiškos;

10.2. Ugdymo(si) ir priežiūros vienovės principas. Ikimokyklinio ugdymo(si) procesui būdinga ugdymo(si) ir priežiūros vienovė. Kiekviena suplanuota ir nesuplanuota sąveika bei kasdienė rutina yra ugdanti, turtinanti vaiko patirtį. Ilgalais, nuolatinis, saugus vaiko emocinis ryšys su mokytoju sukuria prielaidas visavertei vaiko raidai ir ugdymui(si);

10.3. Integralumo principas. Siekiama visuminės vaikų raidos, užtikrinamas darnus visų pasiekimų sričių gebėjimų plėtojimas, ugdymo(si) sričių tarpusavio ryšiai, vidinės turinio sąsajos kiekvienoje ugdymo(si) srityje, vaikų veiklos integralumas;

10.4. Žaismės principas. Žaismingumas yra viso ikimokyklinio vaikų ugdymo(si) pagrindinis bruožas, neatsiejama tyrinėjimo, eksperimentavimo, fantazavimo, kūrybos dalis, o žaidimas – svarbiausia savarankiška vaiko veikla;

10.5. Įtraukties principas. Sudaromos sąlygos kiekvienam vaikui ugdytis, plėtoti savo galias, gauti reikiamą pagalbą, patirti sėkmę, atsižvelgiant į ugdymosi poreikių įvairovę;

10.6. Lėtojo ugdymo(si), užtikrinančio gilų įsitraukimą, principas. Vaikai giliai išgyvena ir pajaučia kiekvieną čia ir dabar momentą, kai skiriama pakankamai laiko kasdieniui rutinai, tyrinėjimo ar kūrybos procesui, nuostabai ir atradimo džiaugsmui;

10.7. Vaiko ir mokytojo bendro veikimo principas. Aplinkos, sąveikos, bendros prasmės kuriamos įsiklausant ir atliepant vaikų poreikius, interesus, iniciatyvas, nuomonę, drauge priimant sprendimus;

10.8. Sociokultūrinio kryptingumo principas. Ugdymas(is) yra grindžiamas žmogiškosiomis, tautinėmis ir pilietinėmis vertybėmis, padedančiomis vaikams įsitraukti į supančią kultūrinę aplinką ir didinančiomis atvirumą kultūrinei bei kalbinei įvairovei;

10.9. Kontekstualumo principas. Vaikų ugdymas(is) vyksta estetiškuose, į veiklą įtraukiančiuose, vaikų iniciatyvoms atvirose artimiausios socialinės, kultūrinės, kalbinės ir gamtinės aplinkos kontekstuose, siekiama vaikų ugdymo(si) patirčių aktualumo, prasmingumo;

10.10. Reflektyvaus ugdymo(si) principas. Mokytojas drauge su vaiku emocijomis ir veiksmais atspindi vaiko veikimo patirtis. Su vaikais drauge pagal jų gebėjimus apmąstomos vaikų emocijos, veiklos ir jų rezultatai, numatomas tolesnis veikimas. Mokytojai apsvaisto autentiškas vaikų patirtis, veiklos kokybę ir savo pedagoginių sprendimų poveikį vaikų ugdymui(si);

10.11. Šeimos ir mokyklos partnerystės principas. Mokykla ir šeima (globėjai) bendradarbiauja rengiant Programą, užtikrinant ugdymo(si) tęstinumą ir dermę, kuriant susitelkusią, kartu besimokančią bendruomenę. Tėvai ir mokyklos darbuotojai pasitiki vieni kitais ir veikia dėl vaikų interesų.

III SKYRIUS

TIKSLAS, UŽDAVINIAI, UGDYMO SI REZULTATAI

11. Ikimokyklinio ugdymo tikslas – atsižvelgiant į vaikų prigimtines galias, patirtį, poreikius, šeimos ir bendruomenės susitarimus, kurti lanksčius edukacinius kontekstus, įgalinančius vaikus išsiugdyti rūpinimosi savimi ir kitais, pasitikėjimo, komunikavimo, lankstaus mąstymo, kūrybiškumo, kultūrinio ir socialinio jautrumo, mokėjimo mokytis pradmenis.

12. Uždaviniai:

12.1. sukurti vaikų ugdymui pritaikytą ir fizinį aktyvumą stimuliuojančią aplinką, skatinančią įgyti kasdieniam gyvenimui reikalingas nuostatas.

12.2. į vaiką ir jo vertybių ugdymą orientuotame, integraliame ugdymo procese palaikyti ir puoselėti vaiko orumą, pasitikėjimą savimi bei savo gebėjimais, padėti išlavinti savireguliacijos procesus;

12.3. atpažįstant kiekvieno vaiko kalbinius poreikius, plėtoti kalbų supratimą ir kalbinę raišką;

12.4. tikslingai taikant mokymo(si) metodus ir priemones, sudaryti sąlygas plėtotis matematiniam mąstymui ir skaitmeniniam sumanumui;

12.5. organizuoti ugdymą pripažįstant žaidimą kaip pagrindinę vaiko veiklą, kuriant galimybes augintis savitą raiškos stilių;

12.6. sudaryti galimybę vaikams bendrauti ir bendradarbiauti su bendraamžiais ir suaugusiaisiais, kartu plėtojant jų emocinę, socialinę, kultūrinę patirtį, supratimą apie aplinkinį pasaulį;

12.7. siekiant užtikrinti kiekvieno vaiko mokymosi sėkmę, sudaryti galimybę vaikams skirtingais būdais pademonstruoti pasiekimus bei daromą pažangą, taikant patirtinio ugdymosi būdus.

13. Pasiekimų sritys:

13.1. kasdieniai gyvenimo įgūdžiai – asmeniniai valgymo ir mitybos įgūdžiai; kūno švaros ir aplinkos tvarkos palaikymo įgūdžiai; saugaus elgesio įgūdžiai;

13.2. fizinis aktyvumas – stambiosios motorikos įgūdžiai ir fizinės vaiko ypatybės; smulkiosios motorikos įgūdžiai, rankų ir akių koordinacija;

13.3. emocijų suvokimas ir raiška – savo jausmų raiška, suvokimas ir pavadinimas; kitų žmonių jausmų atpažinimas ir tinkamas reagavimas į juos; savo ir kitų žmonių jausmų apmąstymas;

13.4. savireguliacija ir savikontrolė – gebėjimas nusiraminti, atsipalaiduoti; savo dėmesio, jausmų raiškos ir elgesio valdymas; gebėjimas laikytis susitarimų, taisyklių;

13.5. savivoka ir savigarbą – savo kūno pažinimas; asmeninio tapatumo jausmas ir teigiamas savęs vertinimas; bendrystės su šeima ir grupe jausmas; kalbinio, tautinio ir pilietinio tapatumo jausmas;

13.6. santykiai su suaugusiaisiais ir bendraamžiais – gebėjimas užmegzti geranoriškus santykius su kitais vaikais ir suaugusiaisiais; gebėjimas atpažinti ir pripažinti savo ir kitų panašumus bei skirtumus; gebėjimas bendrauti, mokymasis bendradarbiauti, gebėjimas prisidėti prie grupės gerovės kūrimo;

13.7. aplinkos pažinimas – socialinės ir kultūrinės aplinkos pažinimas; gamtinės aplinkos pažinimas; pagarba gyvybei ir aplinkai;

13.8. matematinis mąstymas – skaičiaus pajauta, samprotavimai apie kiekį ir duomenis; mato pajauta ir išmatuojamų dydžių palyginimas; geometrinių modelių pažinimas;

13.9. skaitmeninis sumanumas – gebėjimas tikslingai naudoti skaitmenines priemones; elementaraus skaitmeninio turinio kūrimas; saugus naudojimas išmaniaisiais įrenginiais; veiksmų sekų naudojimas problemoms spręsti;

13.10. kalbų supratimas – gebėjimas klausytis ir suprasti kitų kalbėjimą bei reaguoti į nežodinę raišką; gebėjimas suprasti įvairiomis formomis (simboline, garsine, grafine, vaizdine, žodine) perteikiamas prasmės; domėjimasis tekstu, raidėmis ir simboliais; gebėjimas suprasti amžių atitinkančius meninius ir informacinius tekstus;

13.11. kalbinė raiška – gebėjimas išreikšti patirtį, jausmus ir mintis, įsitraukti ir plėtoti pokalbį; gebėjimas pasakoti, atpasakoti, apibūdinti, kurti, aiškinti taikant nežodines ir žodines raiškos priemones; gebėjimas komunikuoti paprastomis rašytinės raiškos formomis;

13.12. estetiškas suvokimas – nusiteikimas estetiškiems potyriams ir džiaugsmui; aplinkos, žmonių santykių, meno, savo ir kitų kūrybos grožio pajauta; jautrumas meno raiškos ir kitokios kūrybos įvairovei; jutiminių ir emocinių grožio išgyvenimų prisiminimas, apmąstymas ir dalinimasis su kitais;

13.13. meninė raiška – tyrinėjimas ir eksperimentavimas pasitelkiant įvairias menines priemones ir formas; raiška skirtingomis meninėmis priemonėmis ir būdais; menų kalbų vertingumo supratimas, jų aptarimas ir pasirinkimas;

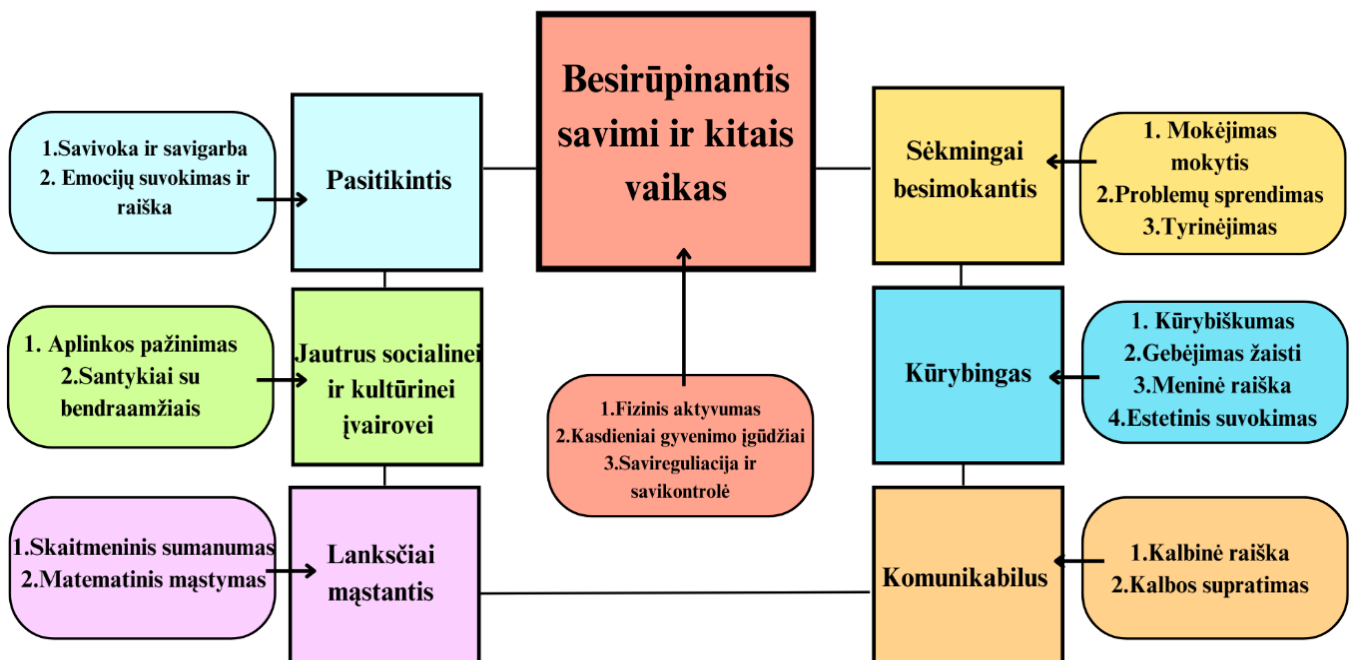
13.14. kūrybiškumas – kūrybinių idėjų tyrinėjimas, fantazavimas, spontaniškas išbandymas, atkartojimas; kūrybinių idėjų plėtojimas ir įgyvendinimas (improvizavimas, komponavimas ir interpretavimas); savo ir kitų kūrybos reflektavimas, kūrybinių sprendimų pasirinkimas ir pritaikymas;

13.15. tyrinėjimas – domėjimasis, eksperimentavimas, gebėjimas kelti klausimus, numatyti; gebėjimas taikyti įvairius tyrinėjimo būdus ir priemones; gebėjimas atliepti, apmąstyti, aptarti tyrinėjimo procesą ir atradimus;

13.16. problemų sprendimas – gebėjimas atpažinti problemą; gebėjimas ieškoti problemos sprendimo būdų ir juos įgyvendinti; gebėjimas atsižvelgti į savo sprendimo pasekmes;

13.17. gebėjimas žaisti – gebėjimas žaidime laikytis prisiimto vaidmens; gebėjimas koordinuoti žaidimo veiksmus su kitais žaidėjais; gebėjimas organizuoti žaidimo erdvę; gebėjimas kurti žaidimo siužetą;

13.18. mokėjimas mokytis – gebėjimas įsitraukti į dominančią veiklą; pastangos kryptingai veikti įgyvendinant ketinimą ar tikslą; gebėjimas stebėti savo ir bendro veikimo pažangą bei koreguoti procesą; gebėjimas reflektuoti savo veiklos procesą ir rezultatą.



1pav. Įstaigos programos konceptualusis modelis

IV SKYRIUS

UGDYMO(SI) TURINYS, PROCESAS IR APLINKOS

14. Ugdymo turinio įgyvendinimo aspektai (1 pav.):

14.1. besirūpinantis savimi ir kitais:

Fizinis aktyvumas	Pasiekimų žingsniai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Vertybinė nuostata. Norai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus. Esminiai gebėjimai. Tiksliai ir koordinuotai šliaužia, ropoja, eina, bėga, lipa, išlaiko pusiausvyrą judėdamas, meta, gauda ir spiria kamuolį, spontaniškai ir tiksliai atlieka kasdienius veiksmus, kuriems būtina akių ir rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika, derina judesius poroje, grupėje šokdamas ar žaisdamas.	Pirmi-treti gyvenimo metai: siekiame 3 žingsnio pasiekimų Pastovi ant vienos kojos (3–4 sekundes). Tiksliai skirtingu ritmu eina, apeina arba peržengia kliūtis, eina plačia (25–30 cm) linija. Bėga keisdamas kryptį, greitį, neprarasdamas pusiausvyros. Laikydamasis lipa ir nulipa laiptais pakaitiniu žingsniu. Nušoka nuo laiptelio, atsispirdamas abiem kojomis 1–2 kartus pašoka nuo žemės, peršoka liniją. Meta ir gauda kamuolį abiem rankomis, spiria kamuolį stovėdamas. Derina akies ir rankos, abiejų rankų, rankų ir kojų judesius. (Nuoroda į pasiekimų aprašą)	Vaikšto ir išlaiko pusiausvyrą eidami sumažinto ploto paviršiumi, įveikdami kliūtis, lipdami į kalniuką. Judėdami laisvoje erdvėje, žaisdami judriuosius žaidimus, vaikai nuo greito ėjimo pereina prie bėgimo. Pradedama lankstyti ranką per riešą, pratinasi pasukti riešą, apversti plaštaką delnu žemyn, į viršų, mostelėti plaštaka, vis tiksliau atlikdami judesius, kuriuos lavinti padeda savarankiškas valgymas, ko nors vienas ant kito dėliojimas, užsukimas, atsukimas, darinėjimas, įrankių naudojimas. Ridendamas ar mesdamas kamuolį, vaikas taiko į kėglius, išdėliotus ant žemės, vartelius. Atsuka ir užsuka įvairaus dydžio dangtelius, sudeda daiktus vieną ant kito (pastato 5–6 kubų bokštą), ant siūlo suveria sagas. Vaikas gauda suaugusiojo metamą kamuolį
	Ketvirtį-šešti gyvenimo metai: siekiame 5/6 žingsnio pasiekimų Ištvermingas, bėga ilgesnius atstumus. Bėga pristatomuoju ar pakaitiniu žingsniu. Šoka į tolį, į aukštį. Žaisdamas laisvai koordinuotai juda, orientuojasi erdvėje. Dažniausiai vaikščioja, stovi, sėdi taisyklingai. Atpažįsta akivaizdžius ženklus, kurie rodo, kad jo kūnui reikia poilsio ar judėjimo.	Juda spontaniškai, atlieka veiksmus su skirtingo dydžio, svorio ar formos priemonėmis, žaidžia įvairius imitacinius bei judriuosius žaidimus. Vaikai išbando įvairiausių mokytojo demonstruojamus ir pačių atrandamus ėjimo ir bėgimo būdus. Įsitraukia į pačių inicijuojamus užsiėmimus, fantazuoja, ieško neįprastų pozų, judesiais perteikia pasakų herojų charakterius, gyvūnų, kitų objektų ypatybes. Tobulina koordinaciją, orientaciją erdvėje, vikrumą, greitumą, jėgą žaidžiant su įvairaus dydžio ir sunkumo kamuoliais. Lavina rankos judesių tikslumą, akies ir rankos koordinaciją dėliojant, konstruojant, veriant, piešiant ir kt.

	Veiksmus su smulkiais daiktais atlieka vikriai, tiksliai ir kruopščiai. Tiksliai valdo pieštuką ir žirkles ką nors piešdamas, kirpdamas. Kuria įvairias konstrukcijas, sudėtingus statinius. (Nuoroda į pasiekimų aprašą)	Saugiai keičia savo kūno pradines padėtis, veikiant ribotame plote pratinas judėti saugant save ir kitą. Nevaržomai judant, eksperimentuojant išbando savo kūno judėjimo galimybes, lavina pagrindines fizines ypatybes. Žaidžiant komandinius žaidimus, mokosi laikytis taisyklių, laimėti, pralaimėti. Vaikai lavina rankos judesių tikslumą, akies ir rankos koordinaciją. Judesių tikslumą lavina ir mokydami patys valgyti, dengti stalą, rengtis, naudodami buitines įrankius.
Kasdienio gyvenimo įgūdžiai	Pasiekimų žingsniai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Vertybinė nuostata. Domisi, kas padeda augti sveikam ir saugiam. Esminiai gebėjimai. Esant galimybei renkasi sveikatai palankų maistą, savarankiškai pavalgo, pasirūpina savo kūno švara, prisideda prie aplinkos tvarkos palaikymo, rodo pradinius saugaus elgesio mokykloje įgūdžius, pasako, kaip saugiai elgtis gatvėje, buityje, gamtoje ir su nepažįstamais žmonėmis.	Pirmi-treti gyvenimo metai: siekiame 3 žingsnio pasiekimų Suaugusiojo padedamas ruošia maistą: tepa, laužo, mirko. Pradedama tinkamai naudotis stalo įrankiais. Suaugusiojo padedamas naudojasi tualetu, prausiasi ir šluostosi veidą, apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus. Padeda į vietą vieną kitą daiktą. Pradedama laikytis susitarimų ir saugiai elgtis lauko aikštelėje. (Nuoroda į pasiekimų aprašą)	Susipažįsta su sveikatai palankiu maistu, skanauja maistą patiektą estetiškai. Kaupia žodyną girdint vaisių, daržovių bei kitų maisto produktų pavadinimus. Grupės įrengtoje „virtuvėje“ žaidžia režisūrinius maisto gaminimo žaidimus. Susipažįsta su higienos reikmenimis, ugdosi kūno priežiūros įgūdžius. Mokosi laikytis tvarkos, rūšiuoti, tvarkyti žaislus.
	Ketvirtį-šeštį gyvenimo metai: siekiame 5/6 žingsnio pasiekimų Išvardija, ko reikia valgyti daugiau, o ko mažiau, kad augtų sveikas. Valgo savarankiškai, tvarkingai. Taisyklingai plaunasi rankas. Atsižvelgdamas į tai, ar jam šilta, ar šalta, nusirengia ar apsirengia drabužius.	Kasdienio valgymo metu valgo savarankiškai, naudojasi stalo įrankiais ir pasirenka, su koku stalo įrankiu valgyti skirtingą maistą. Tyrinėja savo judėjimo ir poilsio ritmą, paveikslėliais dėliodami savo veiklų eilę ir žymėdami, ar tai buvo aktyvi, ar rami veikla. Saugiai elgiasi grupėje, lauko aikštelėje: stengiasi bėgti nekliudydamas kitų, nelipti ant tvoros, taisyklingai sėdi ant kilimo, prie stalo, stengiasi nesikūprinti. Suaugusiojo padedamas organizuoja viktorinas, projektus apie saugų elgesį, diskutuoja, kaip konfliktus spręsti taikiai.

	Rūpinasi savo asmeniniais ir bendrais daiktais grupėje: padeda į vietą, saugo, sutvarko. Savarankiškai ar priminus laikosi sutartų saugaus elgesio taisyklių grupėje, kieme, išvykose. Paaiškina saugaus elgesio su nepažįstamais žmonėmis, buitinais prietaisais, aštriais daiktais ir sveikatai pavojingomis medžiagomis taisykles, įvardija aplinkoje esančias nesaugias vietas. Paaiškina, kad jo kūnas priklauso tik jam, sako „stop“, „ne“ reaguodamas į jo privatumą pažeidžiantį elgesį. Paaiškina, kokių profesijų žmonės gali padėti ištikus nelaimei. Žino pagalbos telefono numerį“. (Nuoroda į pasiekimų aprašą)	
Savireguliacija ir savikontrolė	Pasiekimų žingsniai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Vertybinių nuostatų. Nusiteikęs valdyti dėmesį, emocijų raišką ir elgesį. Esminiai gebėjimai. Sutelkia dėmesį ir pastangas veiklai, dažniausiai laikosi tvarkos ir susitarimų, bendraudamas su kitais elgiasi mandagiai, stengiasi kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus, įsiaiškinęs geba nusiraminti.	Pirmi-treti gyvenimo metai: siekiame 3 žingsnio pasiekimų Yra ramus ir rodo pasitenkinimą kasdiene tvarka bei ritualais. Jeigu kas nepatinka, nueina šalin, atsisako bendros veiklos, ieško suaugusiojo pagalbos. Žaisdamas kalba su savimi, kad sutelktų dėmesį, kontroliuotų veiksmus. Padedamas suaugusiojo įprastose kasdienėse situacijose valdo savo emocijų raišką ir elgesį. (Nuoroda į pasiekimų aprašą)	Vaikai bendraudami su kitais pritaiko tuos būdus, kuriuos patyrė, suprato ir perėmė iš suaugusiojo: nusišypsoti, pakalbinti, taikiai žaisti greta, mokosi dalintis, palaukti savo eilės, atsižvelgti į kito prašymus. Pats pasirenka žaislus, susiranda žaidimo draugų ir žaidžia. Noriai sėdasi prie stalo atėjus pietų metui. Ramiai sutinka eiti miegoti. Prašo maisto arba norimo žaislo, o ne atima jį iš kito vaiko. Sutinka su suaugusiojo nuomone, kad nuskriaudė kitą vaiką. Pasitraukia iš žaidimo, kai negauna norimo žaislo. Atsisako dalytis žaislu, laikosi jo įsitvėręs, jeigu su juo dar nori žaisti. Sako „aš pats“, kai suaugusysis nori jam padėti. Neskaudžiai užsigavęs bando sulaikyti ašaras, jei mokytojas šypsosi ir ramina šneka. Suaugusiojo paprašytas priima atstumtą vaiką į žaidimą. Atiduoda žaislą suaugusiajam pasakius, kad žaislas ne jo.
	Ketvirtį-šeštį gyvenimo metai: siekiame 5/6 žingsnio pasiekimų Žino ir geba taikyti įvairius nusiramimo, atsipalaidavimo būdus, siūlo juos kitiems.	Vaikai sau kelia paprastus asmeninius ar veiklos tikslus ir jų siekia. Stebi ir apmąsto savo veiklą ar elgesį, kad pasirinktų tinkamiausius veikimo būdus.

	Žaisdamas geba sutelkti dėmesį ir pastangas, išvermę, slopinti impulsyvius veiksmus, siekiant tikslo, geba atidėti kai kurių norų patenkinimą. Bando susilaikyti nuo netinkamo elgesio provokuojančiose situacijose jas ignoruodamas. Nesunkiai laikosi ir supranta susitarimų, taisyklių prasmę bei naudingumą ir dažniausiai savarankiškai jų laikosi. Lengvai priima dienos ritmo pasikeitimus. (Nuoroda į pasiekimų aprašą)	Natūraliai savo aplinkoje stebi ir tikslingai pasiūlytose veiklose tyrinėja bei išbando įvairius dėmesio, impulsų ir elgesio valdymo būdus. Žaisdami savireguliaciją plėtojančius žaidimus, savarankiškai išbandydami naujas veiklas, kartu su kitais įsitraukdami į išvermės, tikslumo, kliūčių įveikos reikalingas veiklas, laikydamiesi kartu su kitais sukurtų grupės taisyklių ir tvarkos, vaikai ugdosi valingą dėmesio ir elgesio kontrolę. Suaugusiojo padedami, išbando dėmesio sutelkimo, nukreipimo ir perkėlimo, impulsų ar netinkamo elgesio slopinimo, aktyvinamosios kontrolės būdus. Ugdosi veiklos planavimo ir laiko valdymo gebėjimus. Stebėdami suaugusiųjų ir bendraamžių elgesį, žiūrėdami filmukus, klausydamiesi skaitomų knygų, vaikai aiškinasi, koks elgesys yra tinkamas ar netinkamas.
--	---	---

Ugdymosi kontekstai ir mokytojo vaidmuo, strategijos, metodai, būdai

Plėtojant auginamą galią „Besirūpinantis savimi ir kitais“ žaismės kontekstas atliepia vaiko pasaulio pojūtį, kuris didina jo motyvaciją pažinti save, kitus ir pasaulį. Judraus patyriminio mokymosi kontekstas skatina palaikyti kasdienį vaikų judrumą, padidina judraus mokymosi galimybes, motyvuojančiais judėjimo būdais inicijuoti fizinį aktyvumą. Kuriama fizinė aplinka viduje ir lauke, kviečianti neskubant pastebėti, apžiūrėti, išmėginti skirtingus veikimo būdus, vėl ir vėl sugrįžtant apmąstyti jau pažįstamų objektų naujai atrandamus aspektus, išgyvenant pažinimo džiaugsmą.

Mokytojo vaidmuo yra ypač svarbus, siekiant skatinti vaikų sveikatą ir gerovę. Jis veikia kaip įkvepiantis pavyzdys, pats tyrinėdamas judesius, valgydamas sveiką maistą ir rūpindamasis aplinka, taip motyvuodamas vaikus sekti jo pavyzdžiu.

Patirtinis mokymasis yra esminė strategija, kurioje vaikai įsitraukia į praktines užduotis, eksperimentus ir žaidimus, skatinančius jų smalsumą ir kūrybiškumą.

Žaidybiniai metodai, praktinės užduotys, tyrinėjimas ir interaktyvios veiklos padeda vaikams įtvirtinti sveikos mitybos, asmens higienos ir saugaus elgesio įgūdžius.

4.2. pasitikintis:

Savivoka ir savigarba	Pasiekimų žingsniai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Vertybinių nuostatų Pasitiki savimi ir savo gebėjimais, gerbia save ir kitus. Esminiai gebėjimai Pažįsta savo kūną, pasako, kad yra berniukas (mergaitė), supranta savo augimą ir gebėjimų tobulėjimą, prisistato kitam, komentuoja, kuo domisi, kas patinka (nepatinka), supranta ir gina savo bei kitų teises būti ir žaisti kartu, priskiria save savo šeimai, grupei, įstaigos bendruomenei, žino savo tautybę, tėvynę.	Pirmi-treti gyvenimo metai: siekiame 3 žingsnio pasiekimų Eksperimentuoja kūno judesiais ir pojūčiais, pavadina 5–6 kūno ir veido dalis. Pasako kiek jam metų, savo vardą ir kas jis yra – berniukas ar mergaitė. Apie save kalba pirmuoju asmeniu, Siekia savarankiškumo: „aš pats“. Patogiai jaučiasi įprastoje grupės aplinkoje su pažįstamais suaugusiais ir vaikais. Domisi kitų vaikų žaidimais ir grupės veiklomis. Suaugusiojo skatinamas domisi supančios kultūrinės aplinkos simboliais. Teigiamai reaguoja į kita kalba kalbančius vaikus, suaugusiuosius ir grupėje apsilankančius svečius. (Nuoroda į pasiekimų aprašą)	Ugdosi dienos ritmo pajautą, kai kasdienių veiklų metu yra mokytojo skatinami atpažįsta kūno siunčiamus signalus: gerą nuotaiką, žvalumą, energingumą, dėmesingumą arba nuovargį, mieguistumą, irzlumą, negalėjimą susikaupti. Tyrinėja savo judėjimo ir poilsio ritmą, pažymi, ar tai buvo aktyvi, ar rami veikla. Savo poreikius valgyti, žaisti, miegoti vaikai rodo veido mimika, garsais, gestais, galvos linktelėjimu. Išorinį kūno vaizdą ir kūno dalis tyrinėja per judrias veiklas, pajausdami, patirdami, ką kuri kūno dalis daro. Supranta save kaip unikalų asmenį žaidžiant, pasakojant, piešiant save, savo stiprybes. Mokosi pajusti savo asmeninės erdvės ribas, suprasti savo privatumą, reaguoti į asmeninės erdvės ribų pažeidimą. Išvelgia pokyčius, apibūdina savo kūno augimą ir naujai įgytus gebėjimus, savo asmenines savybes, stiprybes, sau priimtinausius mokymosi būdus, stiprina pasitikėjimą savimi ir savo gebėjimais. Plėtoja atkaklumą, gebėjimą įveikti iššūkius darydami klaidas ir jas taisydami.
	Ketvirtį-šeštį gyvenimo metai: siekiame 5/6 žingsnio pasiekimų Išbando naujus būdus tyrinėti savo kūno augimą. Aiškinasi, kam reikalingos, ką daro vidinės kūno sistemos, dalinasi pastebėjimais. Teigiamai vertina savo savybes ir gebėjimus, žaisdamas tyrinėja galimus socialinius savo vaidmenis. Pasako savo tautybę, šalį, kurioje gyvena, žino savo namų adresą. Tyrinėja savo šalies ir kitų jam įdomių šalių simbolius, kalbą, žemėlapius, žmonių gyvenimo	Aiškinasi savo aplinkos žmonių bendruomenių gyvenimo būdo panašumus ir skirtumus: mano šeima – kitos šeimos ir pan., tyrinėja ir atranda, kas sieja jų aplinkos žmonių bendruomenių narius. Pažįsta ir išreiškia pagarbą pagrindiniams savo šalies simboliams, tyrinėja šalies žemėlapi, konstruoja mėgstamų vietų modelius, iš pasakojimų pažįsta iškilias asmenybes. Samprotauja apie save, savo pomėgius, veiklą: „Kas? Kada? Ką? Kur? Kaip? Su kuo?“. Nupiešia save ir pakomentuoja, kaip atrodo, ką turi, ką veikia. Vardina savo tėvų, seserų, brolių pavardės tapatumą. Iš intonacijų, žodžių, veido išraiškos, pozos supranta, kada kitas palankiai ar nepalankiai nusiteikęs jo atžvilgiu. Tyrinėja žmogaus gyvenimo ciklą, samprotauja, kaip atrodys užaugęs, ko norėtų išmokyti, kuo norėtų tapti ateityje.

	būdą, domisi ir dažniausiai laikosi vertybių ir jam suprantamų pareigų bei teisių. (Nuoroda į pasiekimų aprašą)	Atranda ir išbando įvairius emocinio kontakto, pagarbaus bendravimo ir ryšių su kitais žmonėmis užmezgimo bei palaikymo būdus gyvai ir nuotoliu.
Emocijų suvokimas ir raiška	Pasiekimų žingsniai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Vertybinė nuostata. Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais. Esminiai gebėjimai. Atpažįsta, atliepia, įvardija, aptaria savo ir kitų emocijas ar jausmus, jų priežastis, įprastose ramiose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atliepia kito jausmus.	Pirmi-treti gyvenimo metai: siekiame 3 žingsnio pasiekimų Pradedama atpažinti, ką jaučia, turi savus emocijų ir jausmų raiškos būdus, pradeda vartoti emocijų pavadinimus. Domisi kito vaiko ar suaugusiojo įvairių emocijų ir jausmų raiška, pastebi aiškiai reiškiamas emocijas, į jas skirtingai reaguoja. (Nuoroda į pasiekimų aprašą)	Džiaugsma, liūdesį, pyktį, nuostabą, baimę išreiškia veido mimika, gestais, balsu, žodžiais, kūno poza. Mokosi emocijas atpažinti ir įvardyti, nuotaikoms žymėti naudoja emocijų veidelius, spalvas, nuotraukas, „emocijų termometrą“. Atpažįsta kito emocijas iš veido išraiškos, balso, jeigu dažnai žaidžia, piešia, klausosi muzikos, juda greta ir kartu per kasdienes ugdomąsias veiklas.
	Ketvirtį-šešti gyvenimo metai: siekiame 5/6 žingsnio pasiekimų Atpažįsta ir apibūdina savo emocijas ir jausmus, skirtingus jų raiškos būdus, pakomentuoja emocijas ir jausmus sukėlusias situacijas bei priežastis. Atpažįsta ir gana tiksliai iš veido mimikos, balso, kūno pozos nustato ir pasako, kaip jaučiasi nuskriausta, dažniausiai kitas; pastebi nusiminusį ir geranoriškai stengiasi jam padėti. Pradedama kalbėtis apie jausmus, kokie emocijų ir jausmų raiškos būdai yra tinkami, kas gali padėti pasijusti geriau. (Nuoroda į pasiekimų aprašą)	Žaisdami vaidmenų ir naratyvinius žaidimus, klausydamiesi skaitomų istorijų, žiūrėdami filmukus, patiria, išreiškia, aiškinasi, diskutuoja kaip jaučiasi. Atpažįsta bei įvardija įvairias savo ir kitų emocijas, jas sukėlusias situacijas bei priežastis. Vaikai pradeda suprasti, kad skirtingose situacijose jaučia skirtingas emocijas. Stovėdamas prieš veidrodį paprašytas nutaiso linksną, liūdną, piktą veido išraišką. Nuotaikų veideliais pažymi savo nuotaiką. Pavadina pagrindines emocijas. Skirtingas emocijas išreiškia mimika, balsu, veiksmais, poza. Klausosi pasakojimų bei grožinės literatūros kūrinių apie jausmus ir jų išraišką. Pasako, kada buvo linksmas, liūdnas ar piktas. Pakviečia kitą vaiką žaisti, jei šis atrodo draugiškai nusiteikęs. Mokytojui praneša, jei kitas vaikas liūdi ar reikia pagalbos. Žino keletą išeičių, ką galima daryti, kai kas nors erzina, atima žaislus.

Ugdymosi kontekstai ir mokytojo vaidmuo, strategijos, metodai, būdai

Mokytojas augimo galioje „Pasitikintis“ kontekstus kuria aplinkoje tam tikru būdu išdėstant priemones, provokuojančias vaikus žaisti judesiu, pojūčiais, emocijomis, vaizduote, mintimis. Skatina vaikų savivoką, savigarbą, emocijų atpažinimą ir raišką. Palaiko jautrius ir pastovius emocinius

ryšius su vaikais, veikia kaip elgesio modelis ir teikia vaikams aktualų turinį bei veiklas, padedančias pažinti ir suprasti save bei savo vietą tarp kitų. Tyrinėjimo ir gilaus mokymosi kontekstas leidžia vaikams ir mokytojui drauge atrasti, kartu mokytis. Mokytojas paskatina, palaiko ir pats kuria kasdienį žaislingumą, humorą, kalbėjimą, mąstymą, menines patirtis. Palaikomas dialogiškumas, improvizacijos, interpretacijos, kūrimas ir perkūrimas, perdarymas. Mokytojas jautriai pastebi žaismę vaikų veikime, ją atliepia, pratęsia, praturtina ir užkrečia kitus vaikus.

Patirtinis mokymasis per žaidimus, eksperimentus ir praktines užduotis padeda vaikams išmokyti valdyti savo elgesį, užmegzti draugystes ir geriau suprasti bendruomenę. Mokytojas skatina dialogą, bendradarbiavimą ir dalinimąsi patirtimi, kuria emocinį saugumą ir jautriai reaguoja į vaikų poreikius. Paveikslai, grupės taisyklės, kortelių žaidimai „Gero elgesio taisyklės“ ir kt., ramios muzikos įrašai, animaciniai filmukai, atsipalaidavimui skirtos priemonės, tai strategijos, kurias taiko mokytojas. Jos apima individualizuotą požiūrį, leidžiantį vaikams rinktis įvairius veiklos būdus ir priemones pagal jų poreikius bei gebėjimus. Metodai apima personalizuotą, savivaldų, dialogišką, judrų, tyrinėjantį, kūrybinį ir reflektuojantį ugdymą(si). Tai skatina vaikus patirti ir suprasti aplinką visais pojūčiais, gilinti supratimą ir plėtoti gebėjimus.

14.3. jautrus socialinei ir kultūrinei įvairovei:

Santykiai su suaugusiais ir bendraamžiais	Pasiekimų žingsniai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Vertybinė nuostata. Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais ir bendraamžiais. Esminiai gebėjimai. Pasitiki mokytojais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdieninėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai dalinasi savo mintimis, žino kaip elgtis su nepažįstamais suaugusiais. Geranoriškai elgiasi su bendraamžiais, natūraliai priima kitų skirtumus,	Pirmi-treti gyvenimo metai: siekiame 3 žingsnio pasiekimų Drąsiai išbando ką nors nauja, ramiai stebi nepažįstamus, kai šalia yra juo besirūpinantis suaugusysis. Ieško bendraamžių draugijos. Siekia veikti savarankiškai, tikisi savo iniciatyvų palaikymo, pagyrimo. Mėgdžioja bet savaip pertvarko suaugusiųjų veiksmus, žodžius, intonacijas. Trumpam įsitraukia į bendrą žaidimą, pakaitomis su kitu vaiku žaidžia tuo pačiu žaislu. Pradedą suprasti, kuris daiktas yra jo, kuris – kito, o kurio naudojamas bendrai. (nuoroda į pasiekimų aprašą)	Būna ir veikia šalia kitų ir kartu su kitais, įsitraukia į bendrus žaidimus ir veiklas grupelėje. Veidrodyje ir nuotraukose tyrinėja aš – ne aš ribas, kasdienėje rutinoje ir veikloje atsirenka savo drabužėlius ir žaislus, aiškinasi mano – tavo santykį. Stebi supančių žmonių išvaizdos, aprangos, amžiaus panašumus ir skirtumus, jeigu jie yra labai akivaizdūs. Natūraliai per užmegztus emocinius ryšius jaučia savo šeimą kaip bendruomenę. Užmezga emocinius ryšius su mokytoju ir grupės vaikais. Supratimą apie šeimą ir vaikų grupę plečia kartu su mokytoju ir tėvais kuriant šeimos ir grupės medį, dalyvaujant šeimos dienos grupėje, žaidžiant savo šeimos ir kitų šeimų pasiūlytus žaidimus, žiūrinėjant šeimos narių ir grupės vaikų nuotraukas. Savo aplinkoje girdi gimtąją kalbą, įsitraukia į mokytojo organizuojamas veiklas su tautosakos, tautodailės, etnomuzikos motyvais, dalyvauja tautinėse ir valstybinėse šventėse.

draugauja bent su vienu vaiku, supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems.	Ketvirtį-šeštį gyvenimo metų: siekiame 5/6 žingsnio pasiekimų Geranoriškai veikia kartu su kitais vaikais, drauge siekia to paties tikslo, priima bendrus sprendimus; skolina, keičiasi, dalinasi priemonėmis ir žaislais, ruošia ir kitiems dovanoja gimtadienio dovanas. Noriai ką nors veikia su vaikais iš kitos socialinės, kalbinės, kultūrinės aplinkos. Pats ar kartu su kitais randa nesutarimo, konflikto sprendimo būdus arba prašo suaugusiojo pagalbos. Veikdamas kartu su kitais pastebi ir pasako keletą savo ir kitų vaikų ar suaugusiųjų asmeninių savybių, interesų, gebėjimų panašumų bei skirtumų. Stengiasi atlikti mažus įsipareigojimus grupei, dėl kurių susitariama. Stengiasi elgtis vadovaudamasis įgytu supratimu apie savo ir kitų teises bei pareigas grupėje. Stengiasi geranoriškai, pagarbiai, mandagiai bendrauti su pažįstamais ir nepažįstamais suaugusiais. Palaiko ilgalaikę draugystę mažiausiai su vienu vaiku. Rodo iniciatyvą susikalbėti ir bendradarbiauti su kitais. Kasdienėse situacijose bando tinkamu būdu išsakyti priešingą nei suaugusiojo ar kito vaiko nuomonę, aiškinasi, tariasi. Pradedą tarpininkauti kitiems vaikams,	Inicijuoja bendrus žaidimus ar veiklas, siūlo ir derina veiklos idėjas, veiksmus, siužetą, susikuria veiklos ir elgesio taisyklės, padeda, paremia vienas kitą, tariasi. Vaikai išbando pačių bendraujant atrastus, iš skaitomų knygelių ar suaugusiųjų sužinotus įvairius emocinių ryšių, abipusės simpatijos, draugystės užmezgimo ir palaikymo būdus, aiškinasi, koks draugas yra geras ir koks yra blogas. Vaikai tyrinėja, kuo jie panašūs į kitus ir kuo skiriasi nuo kitų vaikų ir suaugusiųjų. Piešia save ir kitus, lygina akių, plaukų spalvą. Kalbasi apie savo norus, pomėgius, gebėjimus, šeimas, namus, kartu žaidžia, kuria bendrus darbus, švenčia šventes, socialiniuose tinkluose komunikuoja su kitų tautybių bendraamžiais. Komunikuodami su grupės mokytoju, sekdami jo elgesio modeliu, supranta, gerbia, toleruoja ir priima kita kalba kalbantį, kitaip besielgiantį, mažiau gebantį vaiką. Dėl turimų skirtingų vertybių, norų, interesų, idėjų ir gebėjimų išryškėja vaikų nesutarimai ir konfliktai. Paremiami grupės mokytojo, vaikai įžvelgia kilusio nesutarimo esmę, išgirsta kiekvieno nesutarimo dalyvio nuomonę ir ieško išeičių, kurios būtų priimtinos kiekvienam. Padedant mokytojui, vaikai atpažįsta patyčias ir būdus, kaip jų išvengti. Vaikai įsitraukia į mokytojo inicijuotas veiklas, grupei bendrų sprendimų priėmimą, bendras diskusijas, drauge siūlo idėjas, kaip pertvarkyti grupės ar lauko aplinką, jausdamiesi aktyviais grupės dalyviais, pajausdami demokratiškų santykių vertingumą. Grupelėje atlikdami bendrą tikslą turinčią veiklą, lyderiauja paeiliui, apsversto kiekvieno pasiūlytas idėjas, ieško kompromisų. Vaikai atranda kultūrinių reiškinių ir žmonių bei jų bendruomenių gyvenimo tyrimo kelius, dalyvauja įstaigos bendruomenės veikloje. Taip ugdomi priklausymo bendruomenei, tautinio ir pilietinio tapatumo jausmus. Žmonių panašumus ir įvairovę pajaučia, tyrinėja, supranta žaisdami, bendraudami gyvai, drauge ką nors veikia ir kuria, dalijasi patyrimu ir idėjomis su artimiausioje (namų, mokyklos, miesto / kaimo) aplinkoje bei šalyje gyvenančiais skirtingo amžiaus, lyties, tautybės, profesijos, rasės, tikėjimo, gebėjimų žmonėmis. Šalies ir pasaulio žmonių išvaizdos, aprangos, kalbų, maisto, būstų, darbų, kelionių, tradicinių menų, švenčių panašumus ir įvairovę vaikai pažįsta per įvairias medijas ir socialinius tinklus, per muzikos kūrinius, dailės darbus, virtualius susitikimus, keliones. Paremiami mokytojo, vaikai
--	---	--

	jiems sprendžiant tarpusavio nesutarimus. Domisi socialiniais ir kultūriniais skirtumais tarp vaikų, jų šeimų ir natūraliai juos priima. Parodo supratimą ir pagarbą kitokiai išvaizdai, kitokiam požiūriui, kitai kultūrai. Supranta, kad gyvendamas grupėje turi susitarti dėl visiems priimtino elgesio. Suvokia savo veiksmų akivaizdžias pasekmes sau, kitiems ir visai grupei. (nuoroda į pasiekimų aprašą)	atranda ir išbando įvairius emocinio kontakto, pagarbaus bendravimo ir ryšių su kitais žmonėmis užmezgimo bei palaikymo būdus gyvai ir nuotoliu. Vaikai aiškinasi savo aplinkos žmonių bendruomenių gyvenimo būdo panašumus ir skirtumus: mano šeima – kitos šeimos; ugdymo įstaigos bendruomenė – kitų įstaigų bendruomenės; mano tauta – kitos tautos; mano šalis – kaimyninės ir kitos šalys; žemyno, kuriame gyvenu, žmonės – kitų žemynų žmonės. Mokytojo padedami, vaikai tyrinėja, atranda ir aiškina, kas sieja jų aplinkos žmonių bendruomenių narius: emociniai ryšiai, rūpinimasis vienu kitais (šeima), bendras buvimas, bendra veikla, draugystės ryšiai (ugdymo įstaigos bendruomenė), kalba, papročiai, tradicijos, tautosaka, tautodailė, etnomuzika, amatai (tautybė), demokratinės vertybės, demokratinis gyvenimo būdas (valstybė), tikėjimas (religinės bendruomenės). Atrasdami ir patirdami įstaigos bendruomenės narius siejantį ryšį, vaikai ugdosi priklausymo bendruomenei jausmą, išitraukia į savo bendruomenės veiklas, atranda lygiavertio bendravimo su kitais jos nariais būdus. Vaikai domisi gimtąja kalba, etnine kultūra, dalyvauja etnokultūriniuose, pilietiniuose renginiuose ir edukacinėse programose. Padedami mokytojo, pažįsta ir išreiškia pagarbą pagrindiniams savo šalies simboliams (vėliava, herbas, himnas), tyrinėja šalies žemėlapi, domisi vėliavos spalvų reikšmėmis, gintaru, Gedimino pilimi ir kitais simboliais bei kultūros objektais, iš įvairių medžiagų konstruoja savo regiono ar šalies mėgstamiausių vietų modelius. Iš pasakojimų, pokalbių grupėje, šeimose ir iš socialinės medijos vaikai pažįsta iškilias savo šalies ir kitų šalių asmenybes (dainininkus, sportininkus ir kt.). Žaisdami ir bendraudami mokytojo tikslingai parengtoje edukacinėje aplinkoje, sužino keletą kitų šalių, supranta, kad tiek jie patys, tiek kiti žmonės sudaro skirtingas tautas, kurios gyvena skirtingose šalyse. Vaikai tyrinėja Lietuvos ir grupę lankančių, iš kitų kraštų atvykusių vaikų šalių simbolius, kalbą, žemėlapius, žmonių gyvenimo būdą (tradicijas, maistą, aprangą ir pan.). Aiškinasi ir išbando pagarbios, tolerantiškos sąveikos su kitų socialinių, tautinių ir kultūrinių bendruomenių žmonėmis būdus. Pilietinį tapatumą vaikai ugdosi šeimoje, grupėje, kieme laikydamiesi vertybių, pareigų ir teisių, kurias turi konkrečios valstybės pilietis. Išitraukia į demokratijos reiškinio tyrinėjimo veiklas. Dalyvauja pažintinėse išvykose, virtualiuose savo gatvės, rajono, miesto ar šalies tyrinėjimuose ir, mokytojo paskatinti, reiškia
--	---	--

		idėjas, kaip galėtų prisidėti prie jų išsaugojimo ir atnaujinimo. Vaikai, padedami mokytojo, prasmingai dalyvauja veiklose, kurios siejamos su savo grupės, šeimos, miesto / kaimo aplinkos saugojimu ir tvarkymu; akcijomis, teikiant pagalbą kitiems asmenims, gyvūnams. Kalbėdamiesi, žiūrėdami tikslingai parinktą vaizdo medžiagą, vaikai aiškinasi ir išreiškia supratimą apie tai, kad kai kurie žmonės patiria skurdą, nepriteklių, kad šiems žmonėms yra reikalinga pagalba, todėl įsitraukia į mokytojų ar šeimų organizuojamas labdaros akcijas, prisideda prie kitų labdaros iniciatyvų.
Aplinkos pažinimas	Pasiekimų žingsniai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Vertybinė nuostata. Nori pažinti ir suprasti aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja. Esminiai gebėjimai. Pažįsta jam suprantamus socialinius, kultūrinius ir gamtos objektus bei reiškinius, juos įvardija ir apibūdina, žinojimą pritaikydamas žaidimuose ir kitose veiklose.	Pirmi-treti gyvenimo metai: siekiame 3 žingsnio pasiekimų. Atpažįsta ir reaguoja į netolimoje praeityje vykusius šeimos ar grupės įvykius, užfiksuotus nuotraukose, įrašuose ir kt. Natūraliai įsitraukdamas į kasdienes, rutininius įvykius ir veiklas, parodo, kad žino paros dalių seką ir jaučia veiklų trukmę (vyko ilgai ar trumpai). Pažįsta daugiau artimiausioje aplinkoje esančių augalų, gyvūnų, pradeda vartoti tikslus jų pavadinimus. Dalyvauja prižiūrint augalus. Atpažįsta rečiau pasitaikančius gamtos reiškinius (vaivorykštę, perkūniją). Turėdamas galimybę, renkasi būti patinkančioje gamtinėje, socialinėje, kultūrinėje aplinkoje, džiaugiasi ten esančiais objektais. (nuoroda į pasiekimų aprašą)	Palaipsniui įgyja sampratą apie įvykių prigimtį, objektų požymius ir jų reiškiamą aplinkoje. Nuspėjamai reaguoja į įprastus įvykius, kurių baigtį galima iš anksto numatyti (pvz., įjungus jungiklį, žaislas pradeda judėti). Žaidžia su medžiagomis ar objektais, kurie susiję su priežastimi ir pasekmėmis (veiksmai, kurie įvyks), taip ugdomi suvokimą, kad įvykis pastovus. Vaikai dienvakarijoje klijuoja numatomų įvykių paveikslėlius, atrenka reikalingus ingredientus maistui ruošti ir kt. Pajaučia laiko tėkmę sąsajoje su savo veikla (kiek laiko užtrunka kažką padaryti) ir gyvenimo ritmu (ką aš veikiu per dieną). Eksperimentuoja su skirtingos trukmės muzikinėmis atkarpomis, 1, 5, 10 minučių smėlio laikrodžiais (ką galiu nuveikti, kol skambės muzika, ištekęs smėlis), taip geriau supranta laiko tėkmę. Dėlioja savo veiklos per dieną paveikslėlius, taip patiria paros trukmę ir laiko tėkmės per parą nuoseklumą. Kalbėdami taisyklingai pavadina kai kuriuos dažniau sutinkamus augalus ar gyvūnus, savo kūno dalis. Atkreipia dėmesį į nematytus daiktus, klausinėja, kaip vadinasi, kas tai yra, ar galima pasiimti ir pan. Pasako, kai šalta ar šilta. Padeda prižiūrėti naminius augalus ar gyvūnus, klausia, ką jie mėgsta, kodėl, kitaip rodo susidomėjimą. Džiaugiasi pamatę savo pažįstamą aplinką (darželį, namą, kuriame gyvena), orientuojasi darželyje.
	Ketvirtį-šeštį gyvenimo metai: siekiame 5/6 žingsnio pasiekimų	Pasakoja, kur dirba tėveliai, apie giminę, šeimos šventes. Tyrinėja žemėlapius, gaublį. Randa žemėlapyje gimtąjį miestą, kur gyvena seneliai, pusseserė ar

	Vaizduoja, pasakoja apie savo šeimą, jos buitį, tradicijas, domisi, kuo tos tradicijos skiriasi nuo kai kurių kitų kultūrų. Pradedą suvokti praeitį, dabartį, ateitį: pasako, ką veikė vakar, ką veikia šiandien, ką veiks rytoj; sudėlioja dienos ar ilgesnio laikotarpio įvykius chronologine seka. Rodo pagarbą gyvajai ir negyvajai aplinkai, kultūros reiškiniams ir objektams, supranta, kad jo elgesys gali paveikti gamtinę ir kultūrinę aplinką, stengiasi prisiimti atsakomybę už jų išsaugojimą. Savo kūryboje vaizduoja asmeninį emocinį santykį su gamtos ir kultūros objektais. Pasako savo šalies ir sostinės pavadinimą. Papasakoja apie tradicines šventes, jas palygina su kai kuriomis kitų tautų šventėmis. Skiria ir pavadina suaugusių šeimos narių ir kitas dominančias profesijas, pasakoja, ką dirba aptariamų profesijų atstovai, kokia jų sukuriamų daiktų ir paslaugų vertė, kaip vyksta jų mainai. Vartoja savaitės dienų pavadinimus, žodžius praeičiai, dabarčiai, ateičiai apibūdinti. Jaučiasi atsakingas už socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką bei jos ateitį: apmąsto ir siūlo būdus, kaip ją rūpintis, prižiūrėti, puošti. Paaiškina, kodėl išteklius reikia tausoti. Pradedą	pusbrolis. Moka parodyti žemėlapyje Lietuvą, Vilnių, Klaipėdą, pažįsta Lietuvos vėliavą, herbą. Kalbėdami ką veikė per dieną, savaitę, dėliodami paveikslėlius, pavadina paros dalis (rytas, diena, vakaras, naktis), savaitės dienas, pasako, ką veikė vakar, ką veikia šiandien, ką veiks rytoj. Tyrinėja savo ir juos supančių žmonių gyvenimą <i>čia ir dabar</i>, netolimoje ir tolimoje praeityje. Įvairiais būdais kuria savo asmeninę gyvenimo ir augimo istoriją; mokytojo ir tėvų padedami konstruoja šeimos istorijos pasakojimą. Žiūrėdami paveikslėlius lygina, komentuoja dabarties, praeities, ateities žaidimų, buities darbų, keliavimo būdų ir priemonių, gyvenamųjų namų ypatumus, samprotauja, kodėl žmonių gyvensena buvo būtent tokia. Dalyvauja tradicinėse ir valstybinėse šventėse, įsitraukdami į mokytojų inicijuojamus istorinio pobūdžio naratyvinius žaidimus, klausydamiesi skaitomų istorinių pasakojimų, lankydamiesi muziejuose, pilyse, sužino keletą Tėvynės istorijai svarbių įvykių ir žymių veikėjų. Vaikai atpažįsta liaudies dainas ar kitą tautosakos paveldą (mįslės, greitakalbes, liaudies žaidimus, patarles ir kt.), žmonių sukurtą praeityje. Padedami mokytojų, atranda ir tyrinėja juos dominančias savo darželio, rajono ir (ar) miesto istorines vietas, įskaitant įvairius paminklus, gamtines erdves, viešąsias skulptūras ir žaidimų aikšteles. Aiškinasi, kaip daiktai keitėsi, kokie jie buvo seniau, kokie dabar, kaip tobulėjo, kaip žmogus juos pritaikė savo poreikiams. Lygina praeities ir dabarties daiktus, komentuoja jų išvaizdą, paskirtį, kaip veikia, iš ko pagaminti. Noriai išbando senovinius daiktus (pvz., lygina kočėlu, muša sviestą ir kt.). Moka palyginti ir įvardyti dabartinės buities technikos pranašumus. Žino tradicines šventes, noriai joms ruošiasi. Žino, kas yra „giminės medis“. Tyrinėja, aiškinasi, kas ir kaip vyksta gamtoje, stebi gyvosios ir negyvosios gamtos vienovę: augalui reikia dirvožemio, vandens, saulės šviesos; gyvūnui – maisto, vandens, būsto. Seka paros, metų ciklą. Aiškinasi, kaip gyvena augalai ir gyvūnai – dieną ir naktį, skirtingais metų laikais, kokie pasikeitimai vyksta jų gyvenime. Vaikai klausosi mokytojo skaitomų tekstų, varto knygas apie gamtą, žiūri vaizdo įrašus ir išsiaiškina, kad žiemą vieni gyvūnai įminga, kiti išlieka aktyvūs, nes dar gali susirasti maisto, dauguma paukščių žiemoti išskrenda į
--	--	--

	jausti prierašumą artimiausiai socialinei, kultūrinei ir gamtinei aplinkai, išreiškdamas jį veikloje ir kūryboje. (nuoroda į pasiekimų aprašą)	šiltesnius kraštus. Skirtingais metų laikais vaikai stebi būdingus gamtos požymius. Mokytojo padedami, pildo metų gamtos kalendorių: sutartiniais ženklais žymi oro temperatūrą, saulėtas ir apniukusias dienas, kritulių kiekį, pastebi jų pokyčius skirtingais metų laikais, susieja juos su augalų ir gyvūnų gyvenimu. Vaikai supranta, kad mūsų krašto augalai ir gyvūnai išgyvena tik todėl, kad geba prisitaikyti prie aplinkos sąlygų. Klausinėja apie dangaus kūnus, ieško informacijos apie juos knygoje, internete. Rūšiuoja atliekas, žino šiukšlių konteinerių spalvas, skiria, kokios atliekos į kurį metamos. Kuria įvairius darbelius iš antrinių žaliavų. Varto paveikslėlių ir interaktyvias knygas, susipažįsta su ryšio palaikymo tarp žmonių priemonėmis.
--	---	---

Ugdymosi kontekstai ir mokytojo vaidmuo, strategijos, metodai, būdai

Universalaus dizaino mokymuisi kontekstas visiems vaikams sudaromo sąlygos žaisti, patirti ir ugdytis. Ugdymo aplinka žadina vaikų emocijas, pagauna dėmesį, panardina į prasmingą vyksmą. Kontekstas suteikia galimybę pasirinkti veiklas ir priemones, siekiant numatyto rezultato, skatina turėti savo ketinimą, idėjų, sumanymų, jų kryptingai ieškoti ir pamažu suprasti savo žaidimo ar mokymosi būdus.

Kultūrinių dialogų kontekstas leidžia vaikams ugdymo įstaigoje dalyvauti daugialypiuose kultūriniuose kontekstuose, kurių paskirtis – padėti kiekvienam kurti savo individualų tapatumą. Mokyklos aplinka yra erdvė socialinėms ir kultūrinėms sąveikoms bei reiškiniams patirti, pažįstant šeimos, mokyklos grupės, kaimynystės, regiono, etninės grupės ir šalies bei globalaus pasaulio kultūrinius ypatumus ir vertybes.

Žaismės kontekstas atliepia vaiko žaismingą savęs ir pasaulio pajautimą, skatina žaisti judesiais, pojūčiais, emocijomis, kalba, vaizduote, mintimis. Palaikomi netikėti vaikų būdai suprasti, tyrinėti, improvizuoti, priimamos „neteisingos“ jų teorijos apie pasaulį, įkvepiančios pratęsti „tiesos“ paieškas. Mokytojas jautriai pastebi žaismę vaikams veikiant, ją atliepia, pratęsia, kokybiškai papildo.

Mokytojas modeliuoja ir taiko strategijas, skatinančias prasmingą vaikų bendradarbiavimą ir tarpusavio paramą. Jis vadovaujasi dialogiško bendravimo principu, grupėje palaikydamas ir inicijuodamas nuolatinius dialogus tarp vaikų bei tarp vaikų ir suaugusiųjų, paremia vaikų iniciatyvas, parinkdamas jiems aktualų turinį ir veiklas. Mokytojas palaiko jautrius ir pastovius emocinius ryšius su vaiku, veikia kaip elgesio modelis vaikui ir teikiantis vaikams aktualų turinį bei veiklas, padedančias pažinti ir suprasti save bei savo vietą tarp kitų. Mokytojas sudaro sąlygas vaikams savarankiškai įgyvendinti savo sumanymus, inicijuoti bendrus žaidimus ir veiklas, leidžiančias vaikams mokytis vieniems iš kitų ir atrasti savo vietą bendruomenėje, palaiko vaikų pastangas aiškinti savo veiksmus ir sprendimus, skatina vaikus reflektuoti savo atliktą veiklą ir jos rezultatą, pastangas, gebėjimus ir elgesį.

Ugdymo(si) būdai: įvairūs bendri žaidimai, žaidimai grupelėse, dalyvavimas socialinėse, draugystės iniciatyvose, stebėjimas, tyrinėjimas ir eksperimentavimas.

14.4. lanksčiai mąstantis:

Skaitmeninis sumanumas	Pasiekimų žingsniai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
------------------------	---------------------	---

Vertybinė nuostata. Nusiteikęs pažinti, išbandyti ir saugiai naudoti aplinkoje esančias skaitmenines technologijas. Esminiai gebėjimai. Geba pažinti ir naudoti lengvai valdomas skaitmenines priemones, kurti elementarų skaitmeninį turinį, sudaryti kelių vienas po kito einančių veiksmų programas.	Pirmi-treti gyvenimo metai: siekiame 3 žingsnio pasiekimų Žaidžia mokyklos aplinkoje esančiais įvairiais išmaniaisiais žaislais be ekranų (pvz., robotukais), naudodamas pagrindines jų paleidimo ir veikimo funkcijas. Žodžiais, garsažodžiais, veiksmais parodo kasdienių darbų ir veiklų atlikimo žingsnių eiliškumą, atlieka mokytojo ar kitų vaikų sakomas komandas. Pradedą laikytis išmaniųjų žaislų, daiktų paprasčiausių saugaus naudojimo taisyklių. (nuoroda į pasiekimų aprašą)	Žaidžia su įgarsinimo lentele, mokosi įrašyti savo balsą, atpažinti paveikslėlius. Žaidžia, tyrinėja aplinką, domisi grupėje ir mokykloje esančiais įvairiais jų amžių atitinkančiais išmaniaisiais daiktais be ekranų (žaislais, robotukais, rašikliais ir kt.).
	Ketvirtį-šešti gyvenimo metai: siekiame 5/6 žingsnio pasiekimų Mokytojo prižiūrimas pasirenka ir naudoja pagal amžių tinkamas interneto svetaines, programėles, kad galėtų atlikti projektines veiklas, kūrybines užduotis. Įgyvendindamas kūrybinius sumanymus, derina bent dvi mokytojo pasiūlytas vaiko gebėjimus atitinkančias skaitmenines priemones (fotografavimo, piešimo, nuotraukų apdorojimo, garso įrašymo), skirtingus turinio tipus (vaizdą, judantį vaizdą, garsą, tekstą). Domisi kitų ir dalinasi savo sukurtu skaitmeniniu turiniu.	Tyrinėja gamtos ir žmogaus sukurtus daiktus. Knygose, informaciniuose tekstuose, stebi tiksliai parinktus vaizdo įrašus, aiškindamiesi gamtos objektų (jie auga, daugelis juda, jiems reikia maisto ir pan.) ir žmogaus sukurtų daiktų skirtumus, domisi, kaip yra kuriami daiktai, kiek reikia pastangų ir išmanymo juos kuriant, ir pradeda suvokti, kad žmogaus sukurtų daiktų kaitą lemia mokslo ir technologijų pažanga. Susipažįsta ir mokosi naudotis daiktais, prietaisais (lupos, magnetai, mikroskopas, svarstyklės), padedančiais tyrinėti ir pažinti aplinką (gamtos radinius, žmogaus sukurtus daiktus). Žaisdami, tyrinėdami aplinką, vaikai naudojami išmaniaisiais daiktais (žaislais, robotukais, išmaniaisiais rašikliais, telefonais, išmaniosiomis grindimis ir kt.), aiškinasi jų veikimo būdą, juos išbando. Naudodami fizines ir skaitmenines priemones, atpažįsta ir paaiškina kiekybinę informaciją perteikiančius vaizdus. Su suaugusiuoju aptaria skaitmeninių priemonių naudojimo saugumą ir atsakingą naudojimą, virtualaus bendravimo taisykles. Žaisdami, konstruodami, bando sudėlioti veiksmų sekas, kurias atlieka skaitmeniniai objektai (robotukai, valdikliai ir pan.). Vaikai nurodo, kuo skiriasi rezultatai, kai komandas atlieka žmogus ir robotas.

	Programavimo aplinkose kuria ir vykdo paprastas komandų sekas. Pradedą suprasti, kaip valdomi robotai, išbandydamas sudarytą paprastą programą atpažįsta klaidas ir koreguoja veiksmų seką. Supranta pagrindines skaitmeninio turinio (pvz., nuotraukų, piešinių, vaizdo įrašų) saugaus dalinimosi taisykles. (nuoroda į pasiekimų aprašą)	
Matematinis mąstymas	Pasiekimų žingsniai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Vertybinė nuostata. Nusiteikęs pažinti pasaulį jam suprantamais matematiniais būdais. Esminiai gebėjimai. Atranda skaičių ir figūrų pasaulį, plėtoja supratimą ir kalbą apie skaičiavimo ir matavimo būdus, jų taikymą aplinkai pažinti, problemoms spręsti, geba išreikšti pastebėjimus apie objektų kieki, formą, dydį, sekas, vietą ir judėjimo kryptį.	Pirmi-treti gyvenimo metai: siekiame 3 žingsnio pasiekimų Nuosekliai įvardija skaičius 1, 2, 3, atpažįsta ir susieja įvairias „matomų skaičių“ išraiškas (rankos pirštai, taškai, brūkšneliai), paduoda tiek daiktų, kiek prašoma. Supranta, ką reiškia būti pirmam, antram. Palygina du daiktus, besiskiriančius tik ilgiu, mase ar tūriu, veikdamas (suartinamas, pakilnodamas, pilstydamas vandenį ar smėlį). Parodo, kuris iš dviejų daiktų yra ilgas–trumpas, sunkus–lengvas, pilnas–tuščias ir pan. Surikiuoja kelių objektų rinkinį pagal ilgumą ar stambumą į vieną eilę. Tapatina, atrenka kelis daiktus (jų vaizdus) pagal spalvą, formą, dydį. Kopijuoja dviejų elementų sekas (vaizdines, garsines, judesio).	Daiktų pasaulį pažįsta ir atpažįsta visais jutimais, padedančiais suvokti daiktų spalvą, formą, garsą, kvapą, skonį, tekstūrą. Natūraliai įgunda įvertinti daiktų rinkinio kieki iki 5-ių, neskaičiuodami daiktų („matomi“ skaičiai). Padedami mokytojo, atranda, kad „vienetą“ galima susieti su vienu daiktu, kad skaičiuojant naudojama ta pati žodžių seka, o paskutinis skaičių sekos skaičius reiškia suskaičiuotą objektų kieki. Natūraliai įsitraukia į žaismingą veiklą su daiktais, į kuriuos galima ką nors įpilti, įdėti. Pasako, kiek turi metukų. Žaislus, daiktus dēlioja, rikiuoja į eilę (pvz., iš kėdučių sustato traukinuką). Įvairioje veikloje kaitalioja dvi spalvas. Kaladėlių krūvelėje randa tos pačios spalvos, formos ar dydžio detalę. Parodo, kurie du iš 4–5 paveikslukų yra tokie patys. Dviejuose paveikslėliuose randa 3–4 slypinčius skirtumus. Visai bandydamas suranda reikiamą dēlionės detalę. Bando pastatyti bokštą iš skirtingo dydžio kaladėlių: bokštui sugriuvus, daro bokšto pagrindą iš daugiau (didesnių) kaladėlių, viršuje esančias kaladėles dēlioja atsargiau.

	<u>(Nuoroda į pasiekimų aprašą)</u> Ketvirtį-šeštį gyvenimo metų: siekiame 5/6 žingsnio pasiekimų Nuosekliai įvardija skaičius nuo 0 iki 10, juos parašo skaitmenimis. Paduoda tikslų daiktų skaičių, kai jų yra daugiau nei 5; pasako, kiek jų yra daugiau už 5 ir kelių trūksta iki 10. Atlieka sudėties ir atimties veiksmus 7-ių ribose. Žymi, skaičiuoja, vaizduoja duomenis, naudojami grafiniais jų vaizdais sprendamas problemas. Palygina du tris mažai besiskiriančius išmatuojamus dydžius, randa žodžių nedideliu jų skirtumui apibūdinti (šiek tiek didesnis, truputį ilgesnis, beveik vienodi, panašaus aukščio ir pan.). Apibūdindamas aplinkos objektus, vartoja bent penkis dvimačių ir trimačių figūrų pavadinimus (skritulys, kvadratas, trikampis, kubas, rutulys). Žinomas figūras pavadina taisyklingai, nepriklausomai nuo jų padėties ar dydžio. Apibūdina, kaip vienas kito atžvilgiu yra išsidėstę matomi daiktai. Išgirdęs ar pamatęs judėjimo su krypties pakeitimu planą, jį iš atminties įvykdo, atkuria, geba pasakyti ir bando pavaizduoti, kaip reikėtų sugrįžti (judėti atbuline tvarka).	Pasirinktus daiktus laisvai rūšiuoja, skirsto į kategorijas: pagal dydį, formą, spalvą, tekstūrą, pradeda rūšiuoti pagal du požymius. Veikdamas su daiktais sutelkia dėmesį, mokosi mąstyti, prisiminti, tausoti daiktus, ugdo kantrybę, savikontrolę. Gretina realius daiktus ir jų atvaizdus iš skirtingos perspektyvos (iš šono, viršaus, apačios, šešėlio), pradeda suprasti jų vaizdavimą plokštumoje. Pastebi daiktų seką eidami į mokyklą, kur nors važiuodami: kelio ženklas, šviesoforas, perėja ir pan. Darže, šiltnamyje, ant palangės vaikai sodina, prižiūri augalus, stebi, matuoja, fiksuoja, kaip jie auga. Išitraukia į skaičiavimo veiklas, kuriose skaičiuojama pridedant po vieną pasitelkus daiktus, piešinius, rankų pirštus. Naudodamiesi objektais, piešiniais, kurdami istorijas, vaikai pradeda suprasti, ką reiškia skaičius sudėti ir atimti. Žaidžia žaidimus, kuriuose kas nors skaičiuojama, kur reikia keisti savo ar daikto padėtį erdvėje ar daryti ką nors tam tikra seka (pvz., žaidimai „Trečias bėga“, „Daryk taip, kaip Jonelis daro“; žaidimuose, kai nutilus muzikai ar suplojus kaskart pasakoma, kaip kitaip reikia pasielgti: susigrupuoti – sustoti po du, susėsti į du ratukus, parodyti 4 pirštukus ir pan.). Skaičiuoja, kiek veikėjų buvo pasakoje, kokia buvo įvykių pasakoje eilė, ką darė pirmasis, antrasis ir t. t. veikėjai (pvz., pasaka „Trys paršiukai“, „Mergaitė ir lokys“, „Pagrandukas“). Skiria ir vartoja kelintinius skaitvardžius. Žaidžia stalo žaidimus. Karpo, paišo, spalvina trikampus, stačiakampius. Nuspalvina trikampus viena, o stačiakampius – kita spalva. Iš įvairių formų detalių ar piešiant (spalvinant) figūras kuria aplikacijas, ornamentus, šventinę atributiką, įvairius daiktus, kuriais galima papuošti aplinką. Surikiuoja daiktus nuo mažiausio iki didžiausio ir atvirkščiai. „Rašo“ tekstą iš kairės į dešinę ir iš viršaus į apačią. Paprašytas paima priešais save esantį daiktą, palenda po stalu, įproja į kalniuką, užlipa ant suoliuko. Žaidžia žaidimus, kuriuose tenka vartoti vietą ir padėtį nusakančius įvairius žodžius. Pasakodamas, ką veikė vakar, kalba būtuojų laiku, o ką veiks rytoj – būsimuoju laiku. Matuoja pėdomis, sprindžiais, piršto storiu, lazdele ir pan. Atranda, kad skirtingos formos daiktai gali būti tos pačios talpos ar masės. Žino apie ilgio, tūrio, masės matavimo priemones ir būdus. Keičia judėjimo kryptį pagal žodinį
--	---	--

	Nukopijuoja, pratęsia, sukuria seką iš dviejų pasikartojančių elementų. (Nuoroda į pasiekimų aprašą)	nurodymą arba simbolius (pvz., randa kelią, kai maršrutas žymimas rodyklėmis). Sudaro maršruto planą. Papasakoja, kaip daiktai išsidėstę nuotraukoje, paveikslėlyje. Žino savaitės trukmę, jos dienų seką; apibūdina metų laikus pagal pokyčius gamtoje, atliekamus darbus; pasako, ką galima nuveikti per minutę, 10 minučių, dieną, savaitę, metus.
--	--	--

Ugdymosi kontekstai ir mokytojo vaidmuo, strategijos, metodai, būdai

Mokytojo vaidmuo ugdymo(si) procese – kurti prasmingus kontekstus, kurie žadina vaikų prigimtinių smalsumą ir tyrinėjimo poreikį. Mokytojai siekia ugdyti vaikų domėjimąsi aplinkiniais objektais ir reiškinius, pasitelkdami tokius metodus kaip stebėjimas, eksperimentavimas, kūrybinės veiklos bei šiuolaikinės skaitmeninės technologijos. Svarbi mokytojo užduotis – derinti vaikų savarankiško žaidimo laisvę su struktūruota veikla, paremta taisyklėmis. Mokytojai padeda vaikams plėtoti kritinį mąstymą, skatindami juos aiškinti savo veiksmus, ieškoti argumentų ir lanksčiai pritaikyti įgytą patirtį naujuose situacijose. Taikomos ugdymo(si) strategijos ir metodai orientuoti į personalizuotą, savivaldų, dialogu grindžiamą, aktyvų, tyrinėjimu paremtą, kūrybišką bei reflektuojantį mokymąsi. Kurdamas kontekstus, mokytojas leidžia vaikams aplinką pažinti visais pojūčiais, gilinti supratimą ir kryptingai plėtoti jų gebėjimus.

14.5. komunikabilus:

Kalbų supratimas	Pasiekimų žingsniai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Vertybinė nuostata. Domisi žodiniiais ir nežodiniais komunikavimo būdais, yra nusiteikęs išklausyti ir suprasti kitą. Esminiai gebėjimai. Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, įvairiomis formomis, būdais ir priemonėmis perteikiamas prasmės, amžių atitinkančius įvairaus pobūdžio tekstus.	Pirmi-treti gyvenimo metai: siekiame 3 žingsnio pasiekimų Trumpam susikaupia klausydamas suaugusiojo ar kitų vaikų; supranta ir reaguoja į dažnai vartojamus veiksmų ir ypatybių pavadinimus, 3–4 žodžių sakinius, klausimus, kurie prasideda žodžiais: „kas“, „ką“, „kur“, „kiek“, du vienas paskui kitą sekančius prašymus; greitai mokosi naujų žodžių. Reaguoja į išgirstus ritmo darinius, intonavimą, supranta kūno kalbą, mimiką, dažnai naudojamų gestų, simbolių paveikslėlių, ženklų prasmę.	Atpažįsta artimų žmonių balsus, intonacijas, reaguoja į juos. Supranta ir vykdo paprastus suaugusiojo nurodymus, prašymus, klausimus. Reaguoja į dažnai kartojamus žodžius, situacijai būdingas frazes (pvz., „ateik“, „negalima“, „duok“). Atpažįsta pažįstamų daiktų, veiksmų pavadinimus kasdienėse situacijose. Rodo ar atneša prašomą daiktą, veiksmu parodo supratimą. Supranta trumpas pasakas, daineles, žaidinimus, reaguoja į juose esančius žodžius ir veiksmus. Domisi kalbančiu žmogumi, stebi jo veidą, gestus, balsą. Supranta paprastus klausimus apie save, savo daiktus, veiksmus. Pradedą atpažinti dažniausiai vartojamas emocijų, kūno dalių, drabužių pavadinimus. Į kalbą reaguoja ne tik veiksmu, bet ir žvilgsniu, mimika, garsais, žodžiais. Klausosi po kelis kartus skaitomos knygelės, nekeičiant teksto. Skiria grupėje esančius simbolinius ženklus: įvairius žaidimų kampelius, patalpas žyminčius ženklus.

	Varto knygeles, skiria paveikslėlius nuo teksto, klausia, kas parašyta arba prašo paskaityti, geba sieti paveikslėliuose vaizduojamus objektus su konkrečiais aplinkos daiktais. Stengiasi išklausyti trumpus skaitomus, pasakojamus ar dainuojamus tekstus, girdėto kūrinio prasmę atskleidžia vaidindamas, žaisdamas ar pasakydamas keletą žodžių. (Nuoroda į pasiekimų aprašą)	
	Ketvirtį-šeštį gyvenimo metų: siekiame 5/6 žingsnio pasiekimų Klausosi draugų ir savo kalbos įrašų; supranta pajuokavimus, dviprasmybes, erzinius, dažnai girdimus frazeologizmus, humoro elementus, pradeda suprasti kai kurių žodžių ar frazių perkeltinę reikšmę; supranta keletą artimiausioje aplinkoje vartojamų kitos kalbos žodžių. Atpažįsta, kokie integruoti raiškos būdai ir priemonės buvo panaudoti perteikiant jausmą, idėją ar mintį. Supranta, kad raštas yra sistema, turinti taisykles; suaugusiojo skaitomą tekstą knygoje seka akimis ar pirštu iš kairės į dešinę, iš viršaus į apačią; supranta, kad garsai ir raidės sudaro žodį, atpažįsta nuo kelių iki keliolikos abėcėlės raidžių; pradeda skirti paprastos garsinės sandaros žodžius sudarančius garsus, skiemenis. Domisi įvairiais rašytiniais teksta, iš iliustracijų ir vieno kito	Supranta trumpus pasakojimus, daineles, eilėraščius ir jų turinį. Klausydamasis supranta istorijų įvykių seką, atpažįsta veikėjus ir jų veiksmus. Supranta, ką sako suaugusieji ar draugai, ir reaguoja į jų kalbą. Supranta dažniausiai vartojamus žodžius ir frazes, susijusias su dienotvarke ir aplinka. Sieja žodžius su vaizdais, daiktais, reiškiniais, situacijomis. Supranta klausimus apie savo veiklą, emocijas, patirtis ir atsako į juos. Susidomi žodžiais, kurių nežino, klausia jų reikšmės. Klausydami mokosi suprasti kalbą ne tik per žodžius, bet ir per toną, mimiką, gestus. Atpažįsta skirtingus kalbos stilius: pasakojimą, klausimą, nurodymą. Girdėdamas kitą (ne gimtąją) kalbą, domisi ja, stengiasi suprasti, ką reiškia vienas ar kitas žodis. Įvardija aplinkoje ar užrašuose esančias pažįstamas raides. Bando raides vaizduoti kūnu ir judesiais. Atpažįsta ir pasako trumpus žodžius. Suteikia pavadinimą paveikslėliui. Pasako priežastinį ryšį (linksma, nes valgo sveiką maistą; liūdnas, nes jam skauda pilvą). Kuria ir pavadina knygeles, kuria joms tekstukus. Nusako veikėjų, daiktų, veiksmų savybes būdvardžiais, veiksmažodžiais, jaustukais, ištiktukais.

	atpažįstamo žodžio supranta jų siužetą; supranta jam skaitomų sudėtingesnių tekstų turinį, įvykių eigą, numato, kas tekste galėtų įvykti toliau. (Nuoroda į pasiekimų aprašą)	
Kalbinė raiška	Pasiekimų žingsniai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Vertybinė nuostata. Nusiteikęs kalba ir kitomis komunikavimo priemonėmis bendrauti su kitais, išreikšti savo patirtį, jausmus, mintis ir emocijas. Esminiai gebėjimai. Naudodamas žodines ir nežodines raiškos priemones, dalinasi savo patirtimi, jausmais, mintimis, įsitraukia į pokalbį ir jį plėtoja, pasakoja, atpasakoja ir kuria paprastas istorijas, kopijuoja aplinkoje matomus žodžius, parašo savo vardą.	Pirmi-treti gyvenimo metai: siekiame 3 žingsnio pasiekimų 2–3 žodžių vientisiniais sakiniais kalba ir klausinėja apie tai, ką mato ir girdi, apie aplinkos objektus, jų savybes, įvykius; inicijuoja pokalbius, kreipdamasis į suaugusįjį ar vaiką, atsako į paprastus klausimus; vartoja kelias dažniausias mandagumo frazes; taisyklingai vartoja kai kurias gramatines formas. Domisi laidomis, animaciniais filmais vaikams, skatinamas kalba apie juos; suaugusiojo padedamas kartoja girdėtus eiliuotų tekstų ar dainų fragmentus; išskiria didžiausią įspūdį palikusius pasakojimo epizodus, labiausiai patikusius veikėjus, jų veiklas. Stebi ir mėgdžioja rašančius suaugusiuosius: imituoja, brauko, keverzoja, piešinėja, palikdamas ženklus. (Nuoroda į pasiekimų aprašą)	Domisi žmonių kalba ir mėgaujasi garsų įvairove. Reaguoja į artimojo kreipinį, įvardijimą, paprastą klausimą. Stengiasi pasakyti žodžius ar garsus, kad išreikštų norą, poreikį ar emociją. Taria pirmuosius žodžius, jungia du–tris žodžius į paprastus sakinius (pvz., „noriu dar“, „mama ateik“). Vartoja žodžius ar gestus bendraudamas su suaugusiuoju ir vaikais. Kartoja girdėtus garsus, žodžius, dainelių, eilėraščių fragmentus. Žaidžia garsais ir žodžiais, eksperimentuoja kalba (pvz., juokingai taria žodžius, „kalba kaip lėlytė“). Pradeda naudoti daiktavardžius, veiksmažodžius, emocijų pavadinimus. Pamėgdžioja suaugusiųjų intonacijas, kalbos ritmą ir tempą. Išreiškia norus, emocijas ir mintis kalba, vis dažniau atsisakydamas gestų ar verkimo. Džiaugiasi, kai yra suprastas, ir stengiasi būti suprantamas kalba.
	Ketvirti–šešti gyvenimo metai: siekiame 5/6 žingsnio pasiekimų Atsižvelgdamas į bendravimo tikslą ir situaciją, išsako savo patirtį, norus, svajones, pasiūlymus, svarstymus, aiškinasi, diskutuoja; vartoja mandagumo	Kalba aiškiai, suprantamai, stengiasi taisyklingai tarti garsus. Pasakoja apie savo patirtį, įspūdžius, dalinasi mintimis ir idėjomis. Kuria pasakojimus, improvizuoja, vartoja vaizdingus, jam žinomus žodžius. Tiksliai vartoja įvairias kalbos dalis (daiktavardžius, veiksmažodžius, būdvardžius ir kt.). Kalba logiškai, nuosekliai, jungia sakinius į prasmingus pasakojimus. Klausia, domisi, aiškinasi žodžių reikšmes, sąmoningai plečia žodyną. Vartoja

	ir vaizdingus žodžius (sinonimus, antonimus ir kt.); klausinėja apie tai, ką išgirdo, matė, pajautė, sužinojo, sprendžia problemas; tinkamai pradeda, plėtoja, keičia ir baigia pokalbį; bando komunikuoti su kitakalbiu vaiku, suaugusiuoju. Kuria, pasakoja istorijas pagal paveikslėlių seką, nuosekliai paminėdamas pagrindinius įvykius, atpasakoja girdėtas istorijas, pritaiko girdėtų siužetų fragmentus žaidimų scenarijuose, meninėje veikloje; keliais būdvardžiais apibūdina istorijų veikėjus; perpasakoja informaciją iš įvairaus žanro knygų. Kopijuoja aplinkoje matomus žodžius, spausdintinėmis raidėmis rašo savo vardą, kelis žodžius. (Nuoroda į pasiekimų aprašą)	mandagius žodžius ir frazes (pvz., „ačiū“, „prašau“, „atsiprašau“). Prisimena dainelių, eilėraščių, pasakų žodžius, juos atpasakoja ar atkartoja kūrybiškai. Žaidžia su kalba: rimuoja, žaidžia žodžių reikšmėmis, kuria naujus žodžius. Geba paklausti, papasakoti, paaiškinti, pasakyti savo nuomonę ar pageidavimą.
--	---	---

Ugdymosi kontekstai ir mokytojo vaidmuo, strategijos, metodai, būdai

Mokytojas, ugdydamas komunikabilų vaiką, kuria aplinką, kuri skatina kalbinę raišką ir kalbos supratimą. Ši aplinka žadina vaikų emocijas, užtikrina įtraukiančią ir prasmingą veiklą, padeda susieti vaiko patirtis su kalbos įgūdžių plėtra. Ugdymo procesas suteikia galimybę pasirinkti veiklas ir priemones, kurios atitinka individualius vaiko poreikius, skatina aktyvų dalyvavimą ir tobulėjimą per įvairius kalbinius kontekstus.

Universalaus dizaino mokymuisi kontekstas remiasi idėja, kad ugdymo aplinka turi būti prieinama visiems vaikams, nepriklausomai nuo jų individualių ypatumų. Tai apima ne tik fizinę sąlygą, bet ir emocinę bei intelektinę aplinką, kuri skatina visų vaikų aktyvų dalyvavimą, įtraukia juos į kalbinį procesą ir padeda vystyti jų kalbinės raiškos įgūdžiams. Ši aplinka skatina vaikus laisvai ir saugiai tyrinėti kalbą, o mokytojo vaidmuo – suteikti reikiamas priemones ir metodus, kad vaikams būtų lengviau suprasti ir išreikšti savo mintis.

Žaismės kontekstas suteikia vaikams galimybę mokytis per žaidimą, kuris yra svarbi kalbos vystymosi priemonė. Žaidimas vaikams padeda išreikšti savo mintis, suformuluoti kalbinius įgūdžius ir kartu kurti prasmingus socialinius santykius. Tai ne tik smagus, bet ir efektyvus būdas skatinti kalbos įgūdžių vystymąsi, nes žaisdami vaikai kuria kalbinius modelius, bendrauja ir reflektuoja savo elgesį.

Judraus patirtinio ugdymosi kontekstas siejasi su kalbos mokymusi per fizinę veiklą. Įvairios judesio užduotys ir aktyvūs žaidimai padeda vaikams geriau išreikšti kalbą per kūną ir emocijas. Šis kontekstas taip pat stiprina vaiko kalbos atmintį ir supratimą, nes veiksmai ir žodžiai yra susiję su konkrečiais momentais ir patirtimis.

Kultūrinių dialogų kontekstas leidžia vaikams ugdymo įstaigoje dalyvauti įvairiuose kultūriniuose kontekstuose, kurie padeda formuoti jų individualų tapatumą ir skatinti kalbinius gebėjimus. Kultūrų įvairovė ir jų suvokimas leidžia vaikams plėtoti gebėjimą suvokti ir interpretuoti kalbą bei skatina empatiją ir bendravimą tarp skirtingų kultūrų.

Mokytojas turi remtis individualiais vaikų poreikiais, parinkti tinkamas veiklas ir priemones, kurios skatins kalbos vystymąsi įvairiuose kontekstuose. Be to, mokytojo darbas apima jautrų vaiko emocinių ir intelektinių poreikių atpažinimą ir teisingą atsaką į juos, kad kiekvienas vaikas galėtų pasiekti savo kalbinius tikslus.

Mokytojas turi taikyti įvairias strategijas ir metodus, kad paskatintų vaikų kalbinį vystymąsi. Tai gali būti dialoginiai metodai, skatinantys vaikus klausti, atsakyti ir diskutuoti, arba žaidimų metodai, leidžiantys vaikams lavinti savo kalbinius įgūdžius natūralioje aplinkoje. Be to, mokytojas gali naudoti vizualines priemones, gestus, kūno kalbą ir kitus komunikacijos metodus, kad padėtų vaikams geriau suprasti ir įsisavinti kalbą.

14.6. kūrybingas:

Meninė raiška	Pasiekimų žingsniai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Vertybinė nuostata. Domisi menų kalbomis, jaučia meninės raiškos džiaugsmą. Esminiai gebėjimai. Pagal savo išgales tyrinėja menų kalbas, spontaniškai ir tikslingai išreiškia emocijas, išpūdžius, mintis, idėjas jau įvaldytomis meninės raiškos priemonėmis, atpažįsta savo meninius pomėgius, vartoja paprasčiausias jam žinomas ir suprantamas menines sąvokas savo patirčiai išreikšti.	Dailė Pirmi-treti gyvenimo metai: siekiame 3 žingsnio pasiekimų Žaisdamas su erdvinėmis ir grafinėmis priemonėmis bei medžiagomis, tyrinėja ant skirtingų paviršių paliktus pėdsakus ar išgautus vaizdus, mėgaujasi skirtingais potyriais. Kuria statinius, lipdinius, keverzones ar „galvakojus“. Grafinius ir erdvinius kūrinius palydi garsais, veiksmiais, sava kalba. Pradedą rinktis jam patrauklias raiškos priemones, medžiagas. (nuoroda į pasiekimų aprašą)	Stebėdami kasdienę aplinką vaikai tyrinėja objektus, reiškinius, atkreipia dėmesį į jų formą, spalvą, dydį, kontūrą, šviesos ir šešėlio žaismą. Reaguodami į mokytojo emocinę reakciją (susizavėjimą, grožėjimąsi), vaikas domisi vizualiniu pasauliu ir kuria teigiamą santykį su aplinka. Kaupia vizualinius išpūdžius ir patirtis estetiškoje, įvairioje aplinkoje (viduje ir lauke), kurioje gausu meno kūrinių, gamtos objektų ir kūrybinių medžiagų. Vaikai tyrinėja dailės priemones – brauko, teploja, spaudo, liečia, reaguoja į paliekamą pėdsaką, pastebi liniją, dėmę, tekstūrą, domisi medžiagų savybėmis. Supranta, kaip jo rankos judesys veikia piešimo priemonės paliekamą žymę, tyrinėja savo keverzones, bando apie jas kalbėti. Tobulėjant motorikai, vaikas vis tiksliau valdo judesius, vaizduoja įvairesnes linijas, formas, o kartu vystosi akies ir rankos koordinacija. Žaidžia su dvimačiais ir trimačiais objektais, čiupinėja, minko, stebi juos skirtingose erdvėse, taip pradeda suprasti erdvę ir erdvinę kompoziciją.
	Ketvirtį-šešti gyvenimo metai: siekiame 5/6 žingsnio pasiekimų Eksperimentuoja sudėtingesnėmis dailės technikomis (grotažas, monotipija), skaitmeninio piešimo ir kitomis kompiuterinėmis	Vaikai plečia savo meninį žodyną: įvardija spalvas, formas, faktūras, dalinasi estetiniu išpūdžiu klausantis mokytojo komentarų ir aptariant kūrinius. Susipažįsta su skirtingais meno stiliais ir žanrais stebėdami įvairią aplinką – miesto, gamtos erdvės, muziejus, galerijas, kokybišką animaciją, kiną. Piešimas tampa sąmoninga veikla – spontaniški vaizdai perauga į kryptingą kūrybą: vaikai piešia, eksperimentuoja su spalvomis, linijomis, dėmėmis, kuria

	technologijomis. Kuria darbus, pasižyminčius fantastinėmis detalėmis, grafiniais ženklais (skaitmenimis, žodžiais, raidėmis, rodyklėmis). Turi išankstinį kūrybinį sumanymą, nuosekliai bando jį įgyvendinti; įgyvendindamas įvairias idėjas dažniausiai tikslingai pasirenka dailės priemones ir technikas. Kartu su kitais kuria bendrus dailės darbus. Komentuoja ir kitaip reiškia nuomonę apie savo, kitų vaikų, menininkų darbus vartodamas žinomas dailės sąvokas. Gali išvardyti keletą technikų (piešta, fotografuota, tapyta). Samprotauja apie dailės kūrinių paskirtį. Supranta, kad yra skirtingos dailės rūšys. <u>(nuoroda į pasiekimų aprašą)</u>	savitus grafinius ir spalvinius vaizdus. Meno priemonių įvairovė skatina tyrinėjimą – vaikai išbando įvairias technikas (monotipiją, koliažą, lino raižinį, grotąžą), eksperimentuoja su mišriomis medžiagomis ir priemonėmis. Stebi ir aptaria savo bei kitų kūrinius, analizuoja, reiškia nuomonę, mokosi vertinti ir džiaugtis tiek savo, tiek profesionalų darbais. Kūryba tampa džiaugsminga saviraiškos priemone – vaikai patys renka technikas, medžiagas, stengiasi išbaigti savo kūrinius savitai ir detaliai. Erdvinė raiška tobulėja – vaikai lipdo, konstruoja iš įvairių priemonių (gamtinės medžiagos, antrinės žaliavos, 3D pieštukai), eksperimentuoja tiek su dvimačiais, tiek su trimačiais objektais. Visa vizualinė raiška (spalvinė, grafinė, erdvinė) yra integrali, glaudžiai susijusi su vaiko pasaulio pažinimu, patirtimis ir kūrybine saviraiška.
	Muzika Pirmi-treti gyvenimo metai: siekiamo 3 žingsnio pasiekimų Apžiūrinėja, tyrinėja muzikos instrumentus, aplinkos daiktus, jais išgauna garsus. Eksperimentuoja balsu: kuria ir rečituoja savitus žodžius; paskatintas kūnu išgauna garsus, išbando naujus judesius, tinkančius dainuojant ar klausant muzikos. Vienas ir kartu su kitais dainuoja nesudėtingas daineles, jų tekstą interpretuoja kūno judesiais. Imituoja ritmo ir melodinius darinius, vis tiksliau išlaiko ritminį pulsą. Spontaniškai	Domisi garsais, muzika ir savo muzikiniais garsais (gugavimu, čiauškėjimu). Mėgdžioja aplinkos garsus, suaugusiųjų dainavimą, skanduoja ir juda pagal ritmą – tai padeda suprasti muzikos struktūrą. Klausydamiesi ir kurdami, vaikai mokosi atpažinti ritmą, melodiją, toną, tempą bei muzikos nuotaiką. Skatinamas spontaniškas dainavimas, dainuoja kartu su suaugusiuoju ir kitais vaikais 2–4 garsų daineles, palydėdamas jas judesiais. Išmoka trumpų, nesudėtingų dainelių tekstą, judesius. Apžiūrinėja, tyrinėja, groja vaikiškais ritminiais instrumentais: barškučiais, būgneliais, lazdelėmis, šaukštais, skambančiomis dėžutėmis, žvangučiais. Spontaniškai kuria: dainuoja savitais žodžiais, ritmuoja, ploja, trepsi, siūbuoja.

	dainuoja dainas, kuriose platesnis diapazonas, juntamas metras ir reguliariai pasikartojantys ritmo dariniai, panaudojamos frazės iš išminktų dainų. Groja lengvai įvaldomais melodiniais ir mušamaisiais instrumentais. Juda (su priemonėmis ir be jų) klausydamas ir kurdamas. Išlaiko dėmesį klausydamasis muzikos kūrinio, atpažįsta kai kurias anksčiau girdėtas melodijas ir klausytus kūrinius. Įvardija arba parodo, kad supranta kai kuriuos muzikos kontrastus (garsiai–tyliai; greitai–lėtai, linksmi–liūdnai). Muzikinę raišką naudoja kitoje veikloje. Noriai muzikuoja individualiai ir grupėje. <u>(nuoroda į pasiekimų aprašą)</u>	
	Ketvirtį–šešti gyvenimo metai: siekiame 5/6 žingsnio pasiekimų Tyrinėdamas ir išbandydamas garsų pasaulį balsu, instrumentais ir aplinkoje esančiais daiktais, lygina, apibūdina, grupuoja garsus. Išbando grojimą smulkesnės motorikos įgūdžių reikalaujančiais muzikos instrumentais. Dainuoja (vienas, poroje ar grupėje) sudėtingesnio ritmo, melodijos, platesnio diapazono vienbalses dainas, jas gana tiksliai intonuoja, įsiklausydamas į savo ir draugų dainavimą. Kuria ritminius ir melodinius darinius, improvizuoja ir	Plečia dainų ir skanduočių repertuarą, atpažįsta girdėtas melodijas, supranta melodijos kryptį, ritmą, tonaciją. Dainuodami lavina kvėpavimą, plečia vokalinį diapazoną, vis geriau atkuria girdėtą muziką ir ritmą. Tyrinėja garsų pasaulį ne tik balsu, bet ir naudodami įvairius instrumentus ar kasdienius daiktus, kurie skleidžia garsus. Apibūdina ir palygina skirtingus garsus, atpažįsta tylos kaip muzikos elemento svarbą. Muzikuodami kūno perkusija ir instrumentais, lavina motoriką, koordinaciją bei gebėjimą groti nustatytu pulsu ar pakartoti ritmus. Bendraudami muzikoje su kitais vaikais, mokosi klausytis ir derintis prie kitų. Pradedą improvizuoti, o jų kūryba įgyja struktūros ir stilistikos elementų – ritmą, tempą, melodiją, emocinę išraišką. Klausosi įvairių kultūrų, stilių ir epochų muzikos, aktyviai įsitraukdami per piešimą, judesį, ritminius pritarimus. Muziką naudoja kaip priemonę saviraiškai ir emocijų reguliavimui – ji padeda nusiraminti, atsipalaiduoti ar suaktyvėti. Mokosi tinkamo elgesio muzikos klausymo ir atlikimo situacijose, tiek grupėje, tiek viešose erdvėse.

	komponuoja jungdamas kelis atskirus muzikos elementus (melodiją, ritmą, harmoniją, tembrą, tempą ir dinamiką). Pateikia savo muzikinę kūrybą grafiniais ženklais arba naudodamas skaitmenines programas. Kuria garsinius fonus ir perkusinius akompanimentus. Vartoja vis daugiau muzikos sąvokų, sugeba atlikti ir supaprastintu būdu pavaizduoti ketvirtines, aštuntines ir pusines natas bei pauzes. Išklausęs muzikos kūrinį trumpai nusako, kodėl kūrinys patiko ir kuo jis įdomus, aptaria, kur ir kada girdi muziką savo aplinkoje, nusako muzikinio kūrinio paskirtį ir kontekstą. Dalinasi įspūdžiais, užduoda klausimus apie matytus koncertus, aptaria atlikėjų ir klausytojų vaidmenis gyvai atliekant muziką. (nuoroda į pasiekimų aprašą)	
	Šokis Pirmi-treti gyvenimo metai: siekiamo 3 žingsnio pasiekimų Tyrinėja ir atranda naujų judesių bei jų derinimo būdų. Judėdamas tyrinėja savo ir kitų vaikų asmenines erdves. Atlieka paprastus ratelius ir dainuojamuosius žaidimus, bandydamas nustatyta kryptimi koordinuotai judėti su kitais. Vienu metu judina kelias kūno dalis. Improvizuoja judesiais atliepdamas muzikos nuotaiką ir savybes, kuria, kurį	Vaikai juda natūraliai, džiaugsmingai, jų judesys yra spontaniškas, neturintis struktūros. Judesį susieja su ritmu, ypač girdint muziką. Tai padeda išreikšti emocijas, lavina pasitikėjimą savimi, džiugina, ramina, stimuliuoja kūno pajautą. Drauge su suaugusiuoju žaidžia muzikinius žaidimus, tekstą imituoja kūno judesiais: eina, trepsi, apsisuka. Charakteriniais judesiais parodo aukšto ir žemo registro muziką, imituojant gyvūnų, paukščių elgesio savybes. Keičia judesį pagal kontrastinę muziką. Pastebi gamtos reiškinius ir pademonstruoja judesiu: šviečia saulė, pučia vėjas, lyja lietus, sniega sniegas.

	laiką prisimena ir kartoja įvairias dviejų trijų judesių kombinacijas. Natūraliai ir džiaugsmingai šoka ir individualiai, ir drauge su kitais. (nuoroda į pasiekimų aprašą)	
	Ketvirtį-šeštį gyvenimo metų: siekiame 5/6 žingsnio pasiekimų Siūlo naujus šokio raiškos būdus, eksperimentuoja, kaip judesiais galima pavaizduoti įvairias emocijas ir nuotaikas, charakteringus veikėjų judesius. Šoka sudėtingesnius autorinius ir liaudies šokius bei ratelius (tiltelius, grandinėles). Improvizuodamas ir kurdamas kompozicijas perteikia temą, siužetą ar pasirinktą nuotaiką, įtraukdamas šokio judesiui būdingas ypatybes. Padedamas mokytojo grafiškai fiksuoja savo sukurtą šokio eigą. Apibūdina savo atlikto, sukurtą ar stebėto šokio tempą, nuotaiką, charakteringus judesius, temą. Aiškina, kodėl kitų sukurti šokiai patiko ir kuo jie įdomūs; nusako, kur ir kada mato šoki savo aplinkoje, mokykloje ir už jos ribų. (nuoroda į pasiekimų aprašą)	Vaikai judėdami mėgaujasi įvairiais judesiais, padedami mokytojų, tyrinėja tempą, ritmą, dinamiką ir erdvę, susipažįsta su judėjimo įvairove, patiria judesio elementus ir jų derinius, susieja spontaniškus judesius su šokio elementais. Vaikai pradeda sąmoningiau valdyti savo kūną: balansuoti, judėti linijomis (tiesiomis, vingiuotomis), išlaikyti kvėpavimo ritmą, koordinuoti rankų ir kojų judesius. Atskiria ir įvardija pagrindinius judėjimo būdus (šokinėjimą, sukimąsi, pritūpimus, lėtą ar greitą judėjimą), derina juos į sekas. Spontaniškas judesys pereina į sąmoningą, kūrybišką šokio veiklą – vaikai kuria trumpas judesio improvizacijas, reaguoja į muziką, garsus, emocijas. Vaikai šoka pagal ritmą, jaučia muzikos nuotaiką, supranta jos struktūrą (frazę, pradžią, pabaigą), šoka solo, porose ar grupėje. Judesiu vaikai interpretuoja istorijas, personažus, dainų turinį.

	Teatras Pirmi-treti gyvenimo metai: siekiamo 3 žingsnio pasiekimų Išbando balso, kūno ir mimikos raiškas ir priemones, siekdamas emocinio poveikio aplinkiniams pasirenka pritarimo sulaukusias raiška. Režisūrinių ir vaidmenų žaidimų metu atlikdamas pasirinktą vaidmenį pasitelkia kūno judesius, veido mimiką, balso intonacijas ir priemones. (nuoroda į pasiekimų aprašą)	Vaikai išreiškia save naudodami kūno judesius, mimiką, balso intonacijas. Reiškia emocijas žaisdamas muzikinius žaidimus. Pasirenka žaislus, daiktus, atlieka matytus veiksmus: supa lėlę, nešioja meškutį, mojuoja kaspinėliais, skarelėmis. Kalba apie tai, ką daro. Mėgdžioja šeimos narių kalbą, veiksmus.
	Ketvirtį-šešti gyvenimo metai: siekiamo 5/6 žingsnio pasiekimų Tyrinėja simbolinio personažo esmines savybes, emocijas ir jausmus, juos perteikia charakteringais kūno judesiais, veido išraiškomis, balso intonacijomis. Kuria lėlių, šokio, dramos, operos „spektaklius“ kartu su kitais vaikais, drąsiai improvizuoja „bendraudamas“ su jų kuriamais veikėjais; drauge su mokytojais ir vaikais dalyvauja improvizacinio pobūdžio teatralizuotuose renginiuose ir juose prisiima skirtingus vaidmenis. Dalinasi savo teatrine patirtimi su kitais, apibūdina įsimintinus spektaklio epizodus, teatro formomis perteikiamas idėjas susieja su konkrečiomis gyvenimiškomis situacijomis ir išgyvenimais. (nuoroda į pasiekimų aprašą)	Vaikai toliau tyrinėja įvairias teatrines raiškos formas – vaidybą, šokį, muziką, dainavimą, lėles, improvizaciją. Įgyvendina improvizacinius teatro vaidinimus sau ir draugams, plėtoja kūrybiškumą ir estetinį pasaulio pažinimą. Per simbolinius vaidmenis išreiškia emocijas, pasitelkia kūno kalbą, mimiką, balsą. Improvizuodami tyrinėja temas iš kasdienės patirties ar meno kūrinių. Dalyvauja teatralizuotuose renginiuose (pvz., pasakų vaidinimuose, šventėse), stebi teatro pasirodymus, reflektuoja patirtis drauge su suaugusiaisiais. Vaikai toliau tyrinėja įvairias teatrines raiškos formas – vaidybą, šokį, muziką, dainavimą, lėles, improvizaciją. Įgyvendina improvizacinius teatro vaidinimus sau ir draugams, plėtoja kūrybiškumą ir estetinį pasaulio pažinimą. Per simbolinius vaidmenis išreiškia emocijas, pasitelkia kūno kalbą, mimiką, balsą. Improvizuodami tyrinėja temas iš kasdienės patirties ar meno kūrinių.

Gebėjimas žaisti	Pasiiekimų žingsniai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Vertybinė nuostata. Nusiteikęs kartu su kitais vaikais plėtoti žaidimus, kurdamas vaikų žaidimo kultūrą. Esminiai gebėjimai. Individualiai ir drauge su kitais žaidžia ir pats kuria įvairius žaidimus: režisūrinius, vaidmenų ir žaidimus su taisyklėmis, moka laikytis skirtingų žaidimų taisyklių.	Pirmi-treti gyvenimo metai: siekiame 3 žingsnio pasiekimų Žaidžia su suaugusiuoju ar kitu vaiku, pradeda derinti savo veiksmus su kito žaidėjo veiksmais. Tikslingai renkasi žaislus, pasirenka arba pats susikuria erdvę žaidimui. Kartodamas veiksmus žaidžia vieną įsiminusį įvykį, jungia du tris žaidybinius veiksmus į paprastą kasdienį siužetą. Individualiai ar dviese žaidžia paprastą režisūrinį ar vaidmenų žaidimą, laikosi žaidimo vaidmens taisyklių. (nuoroda į pasiekimų aprašą)	Tyrinėja žaislus, daiktus, garsus, veiksmus – žaisdamas vienas ar su suaugusiu. Spontaniškai judėdami ir sąveikaudami su aplinka ima pažinti savo kūno galimybes. „Atranda“ savo ir kitų kūno dalis jas ličdami ir pajausdami prisilietimą. Judesius ir garsus vis tikslingiau kartoja, žaidžia, manipuliuoja. Žaisdami su tikslingai atrinktais žaislais, vaikai pasirenka arba ir susikuria erdves žaidimams. Kuria žaidimą vienas ar su draugu, renkasi žaislus ir vietą, kuria siužetą, įsivaizduoja, ką veikia personažas, pasitelkia vaizduotę įtraukdami fantastinių elementų.
	Ketvirtį-šešti gyvenimo metai: siekiame 5/6 žingsnio pasiekimų Žaidžia su suaugusiuoju ar kitu vaiku, pradeda derinti savo veiksmus su kito žaidėjo veiksmais. Tikslingai renkasi žaislus, pasirenka arba pats susikuria erdvę žaidimui. Kartodamas veiksmus žaidžia vieną įsiminusį įvykį, jungia du tris žaidybinius veiksmus į paprastą kasdienį siužetą. Individualiai ar dviese žaidžia paprastą režisūrinį ar vaidmenų žaidimą, laikosi žaidimo vaidmens taisyklių. (nuoroda į pasiekimų aprašą)	Prieš žaisdami aptaria žaidimo temą, planuoja siužetą, kaitalioja vaidmenis, kontroliuoja vienas kito veiksmus ir sprendžia kylančius nesutarimus. Žaidžia žaidimus su taisyklėmis: pradeda nuo paprastų dėlionių, mozaikų, gaudynių, slėpynių, pereina prie sudėtingesnių žaidimo formų. Noriai žaidžia mokytojo pasiūlytus žaidimus ugdomojo pobūdžio, prisideda prie jų kūrimo.

Kūrybiškumas	Pasiekimų žingsniai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Vertybinė nuostata. Nusiteikęs drąsiai kurti ir autentiškai išreikšti save, noriai tyrinėti naujas idėjas. Esminiai gebėjimai. Pasitelkia patirtį ir vaizduotę, tyrinėja savo ir kitų idėjas, randa būdų ir priemonių parodyti originalumą ir išradingumą įgyvendindamas kūrybinius sumanymus, aptaria tai su kitais.	Pirmi-treti gyvenimo metai: siekiame 3 žingsnio pasiekimų Pakartotinai sugrįžta prie dominančių raiškos būdų tyrinėjimo. Perkuria patikusius garsus, judesius, veiksmus, vaizdus, atrasdamas naujus derinius. Žaisdamas atlieka įsivaizduojamus menamus veikėjo veiksmus. Rodo susidomėjimą kitų kūryba ir norą veikti kartu su kitais. (nuoroda į pasiekimų aprašą)	Kūrybiškumą reiškia per spontanišką tyrinėjimą ir pojūčius: vaikai liečia, ragauja, stebi, klausosi, tyrinėja daiktus, reiškinius, garsus, medžiagas. Žaisdamas atlieka įsivaizduojamus veikėjo veiksmus. Vaikai mėgdžioja suaugusiųsius, daiktams suteikia simbolinę reikšmę, pasitelkia vaizduotę. Eksperimentuoja su medžiagomis ir priemonėmis: teploja, dėlioja, jungia, piešia ir t. t.
	Ketvirtį-šešti gyvenimo metai: siekiame 5/6 žingsnio pasiekimų Domisi, fantazuoja, užduoda klausimus apie kūrybinę veiklą, išbando įvairias naujas kūrybos priemones, būdus, sritis. Savo kūryboje atkartoja pastebėtus kitų kūrybos elementus. Numato, kaip ir kokiomis priemonėmis sieks kūrybinio rezultato, padedamas sprendžia kūrybinius iššūkius, pagal savo įsivaizdavimą siekia pabaigti kūrybinį darbą, paskatintas jį tobulina. Dalinasi savo kūryba artimoje aplinkoje, pasakoja apie kūrybos procesą, paaiškina, kas jam svarbu ir įdomu, pasako, kam skirti jo paties ir kitų žmonių kūrybos rezultatai. (nuoroda į pasiekimų aprašą)	Vaikai spontaniškai tyrinėja, eksperimentuoja, išbando kūrybines medžiagas, priemones ir įvairias veiklos formas, veikdami spontaniškai ar išitraukdami į organizuotas veiklas. Vaikai generuoja idėjas, kuria – žaidžia, imituoja, improvizuoja, komponuoja, aranžuoja, modeliuoja, pritaiko, interpretuoja, reflektuoja; atlieka tai, ką pats sukuria, ir tai, ką išmoksta iš kitų. Naudoja vaizduotę ir žinias kurdami savitus sprendimus, jungia skirtingas idėjas ir patirtis. Kūrybiškai sprendžia iškilusias situacijas. Derina įvairias idėjas ir sugalvoja kažką naujo. Dalinasi savo kūryba su kitais, kuria bendras veiklas. Mėgaujasi kūrybiniu procesu.
Estetinis suvokimas	Pasiekimų žingsniai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)

Vertybinių nuostatų. Domisi, gėrįsi, grožisi gamtine ir kultūrine aplinka. Esminiai gebėjimai. Atpažįsta įvairius gamtinės ir kultūrinės aplinkos reiškinius, reaguoja į juos, jaučia, suvokia ir, remdamasis savo supratimu, aptaria estetinius jų ypatumus, dalinasi asmeninėmis estetinėmis patirtimis, džiaugiasi savo ir kitų kūryba.	Pirmi-treči gyvenimo metai: siekiame 3 žingsnio pasiekimų Emocingai reaguoja girdėdamas garsų, intonacijų sąsąskambį, stebėdamas savo ir kitų piešinius, paveikslus, šokių judesius, gamtos objektus bei reiškinius. Skirtingai reaguoja į estetinio patyrimo kontrastus (gražu–bjauru; šviesu–tamsu; tylu–garsu). Turi savo nuomonę (patinka, nepatinka) apie savo ir kitų kūrybą bei aplinką. Džiaugiasi, rodo, ką nors sako kitiems apie savo kūrybą. (Nuoroda į pasiekimų aprašą)	Stebi ir reaguoja į spalvas, formas ir tekstūras. Jaučia ir tyrinėja daiktų paviršius (lygius, šiurkščius, minkštus). Atpažįsta šviesą ir šešėlius, reaguoja į juos. Džiaugiasi girdėtu muzikos įrašu, daina: suklūsta, rodo, šypsosi, mojuoja rankomis, kojomis į muzikos taktą. Žiūri lėlių, dramos spektaklius. Juokiasi, ploja, šūkčioja linksimų vaidinimų metu. Emocingai reaguoja į girdimus garsus, intonacijas, žodžių sąsąskambį, į savo ir kitų piešinius, spalvotas iliustracijas, džiaugiasi savo puošnia apranga. Galvos linktelėjimu, žodžiu „taip“ pasako ar patiko muzika, daina, šokis, vaidinimas, dailės darbelis.
	Ketvirtį-šešti gyvenimo metai: siekiame 5/6 žingsnio pasiekimų Igyvendindamas naujas kūrybines idėjas nebijo eksperimentuoti, laužyti taisykles ir normas, žaismingai stulbinti. Atpažįsta meno paskirtis ir kontekstus, patirtus meno kūrinius susieja su savo asmenine raiška. Pasakoja apie matytus dailės kūrinius, patirtą muziką, vaidinimą, šokį, jų siužetus, veikėjus, nuotaiką; gamtoje ir žmogaus sukurtoje aplinkoje kilusius vaizdinius. Siūlo, kaip savo aplinkoje ir už mokyklos ribų panaudoti tai, kas jam patinka ir priimtina. Vertina savo ir kitų kūrybinę veiklą, pasakydamas vieną kitą argumentą. (Nuoroda į pasiekimų aprašą)	Mėgaujasi muzikavimu, šokiu, vaidyba, daile. Prašo kartoti patikusius kūrinius, dainas, ratelius. Pasako savo nuomonę apie muzikos kūrinių, dainelę, šokį, vaidinimą, dailės darbą, aplinką, drabužį. Nusako savo potyrius dainuojant, šokant, vaidinant, piešiant. Pastebi kai kuriuos kūrybinio proceso ypatumus: veikėjų bruožus, nuotaiką, spalvą, veiksmus. Mėgdžioja pasakų, vaidinimų veikėjų balsų intonacijas, pakartoja savo žaidimuose. Dalyvauja edukacinėse veiklose, paaiškina kūrybos procesą. Gėrįsi savo ir kitų menine veikla, geru elgesiu, darbais. Trumpai grožisi gamta, sutelkia dėmesį, pastebi spalvų, formų, garsų įvairovę. Dalijasi išpūdžiais po koncertų, renginių, parodų. Stengiasi kuo gražiau šokti, dainuoti, groti, deklamuoti, vaidinti, piešti. Apibūdina, palygina patikusia, ar nepatikusia muziką, šokį, dailės darbą, vaidinimą. Pasakoja ką sukūrė, kaip dainavo, grojo, šoko, vaidino, piešė. Pasakoja išpūdžius apie muzikos, vaidinimo siužetą, vaizduojamus įvykius, veikėjus, jų nuotaiką, kilusius vaizdinius, potyrius. Ilgai sutelkia dėmesį, seka sudominusi filmą, spektaklį. Emociškai išgyvena: užsimerkia, linguoja, patys vaizduoja, įsijaučia, pasakoja, kartoja vaidinimų frazes, veikėjų intonacijas, užjaučia, reiškia norą padėti veikėjams. Gėrįsi savo kūryba, užrašo vardą, rodo, eksponuoja kitiems. Pastebi papuoštą aplinką, meno kūrinius, pasako kas gražu. Reiškia nuomonę apie grupės aplinką, švarą, tvarką, pats tvarko, puošia. Piktinasi netinkamu elgesiu, išsako pastabas. Mėgdžioja gražaus elgesio

		pavyzdžius, kritiškai vertina savo ir kitų išvaizdą: aprangą, šukuoseną. Sako komplimentus. Vertina savo ir kitų kūrybinę veiklą, reiškia savo nuomonę, argumentuoja, kodėl gražu, pastebi nepavykusi kūrybinių atlikimą. Stebi įvairias spalvas ir formas, mėgsta jas derinti ir kurti savo kūrybinius. Apibūdina ir lygina skirtingas tekstūras, pvz., minkštą ir kietą. Reaguoja į šviesą ir šešėlius, pastebi, kaip jie keičiasi dienos eigoje. Yra smalsūs apie gamtos grožį: žiūri, kaip augalai, gyvūnai ir objektai keičiasi su laiku. Atpažįsta ir skiria skirtingus daiktus pagal jų išvaizdą, dydį ir formą. Eksperimentuoja su meniniais elementais – piešia, lipdo, kuria įvairius daiktus iš medžiagų. Klausosi pasakojimų ir muzikos, susijusių su vaizdais ir emocijomis. Gali įvardyti, kas jiems patinka arba nepatinka pagal tai, kaip atrodo arba kvepia daiktai ir aplinka.
--	--	--

Ugdymosi kontekstai ir mokytojo vaidmuo, strategijos, metodai, būdai

Žaismės kontekstas didina motyvaciją pažinti save, kitus ir pasaulį, palaiko kasdieninių veiklų žaismingumą. Sukuriama provokuojanti aplinka bei priemonės, kurios įtraukia vaikus į žaismingus tyrinėjimus. Eksperimentuojama net tuščioje erdvėje – žaidimas gimsta iš „nieko“. Sudaromos sąlygos kurti.

Universalaus dizaino mokymuisi kontekstas, kai dalyvauja, žaidžia, mokosi, išgyvena sėkmes ir nesėkmes visi vaikai, nepriklausomai nuo amžiaus, socialinių, kultūrinių, lingvistinių, sveikatos skirtumų. Veiklos prieinamos visų vaikų supratimui jų raidos galimybių ribose. Pasitikėjimas panardina vaikus į prasmingą procesą, ugdo kūrybiškumą, žingeidumą.

Kultūrinių dialogų kontekstas padeda vaikui kurti savo individualų tapatumą tuo pačiu metu dalyvaujant tiek vaikų subkultūros, tiek artimiausios ir tolimesnės aplinkų kultūrų kūrime. Įstaigos aplinkoje vaikai mato eksponuojamus savo, ir kitų sukurtus meno kūrybinius, girdi įvairią muziką, randa priemonių ir turi galimybę kurti savo muzikinių garsų pasaulį. Turtinga aplinka skatina improvizuoti ir kurti.

Kūrybinių dialogų kontekstas skatina smalsumą, vaizduotę, bei padeda vaikams įsitraukti į veiklą ir kurti, kelti klausimus, siūlyti sprendimus, dalintis idėjomis. Akcentuojamas pats kūrybos procesas, galimybė patirti kūrybos laisvę, džiaugsmą, įveikus sutiktus iššūkius.

Mokytojas paskatina kasdieninį žaislingumą, veikimo būdus, juos atliepia, pratęsia, praturtina ir užkrečia kitus vaikus. Mokytojo sudaryta programa aprėpia vaikams aktualias, jų supratimui ir kūrybinei raiškai palankias pažintines erdves. Mokytojas pastebi, palaiko ir supranta unikalių kūrybos apraiškų vertę. Mokytojas – kūrėjas, kuris kuria sąlygas vaikui spontaniškai veikti, sukuriant asmeninio pasirinkimo galimybes. Palaiko kūrimo, perkūrimo, perdarymo procesus.

Ugdymo(si) būdai: žaismingi tyrinėjimai, sudarytos sąlygos laisvam judėjimui aplinkoje, priemonių įvairovė, socialinių žaidimų skatinimas, įvairių veiklų formos pristatant savo kūrybos būdus; stebėjimas plėtoja estetinio suvokimo pamatus, atkreipiant dėmesį į įvairius kultūrų ženklus, simbolius, papročius ir elgsenas; eksperimentavimas skatina išbandyti įvairias meninės raiškos priemones.

14.7. sėkmingai besimokantis:

Mokėjimas mokytis	Pasiekimų žingsniai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Vertybinė nuostata. Noriai mokosi, džiaugiasi tuo, ką išmoko. Esminiai gebėjimai. Geba mokytis ir pradeda valdyti savo mokymosi veiklą, smalsauja, įsitraukia į savo sumanytas ir kitų pasiūlytas veiklas, aktyviai siekia tikslo, stebi, apmąsto ir koreguoja savo veiklos procesą bei rezultatus.	Pirmi-treti gyvenimo metai: siekiame 3 žingsnio pasiekimų Trumpam įsitraukia į sudominusią ar savo sumanytą veiklą. Pasirenka mėgstamą žaislą, meno kūrinį, stengiasi atlikti patinkančią pasirinktą veiklą. Atidžiai stebi, bando, aiškinasi, klausinėja, kaip kažkas veikia, vyksta. Džiaugiasi tuo, ką atliko ir ko išmoko veikdamas. (Nuoroda į pasiekimų aprašą)	Vaikai mokosi suprasti paveikslėliais sudėliotą savo grupės dienotvarkę, stebėti ir pasitikrinti, kas šią dieną jau įvyko, kas dar įvyks. Džiaugiasi atrodami vis daugiau būdų daiktų atitinkamiems dydžiams palyginti. Žaisdami, tyrinėdami aplinką, domisi esančiais įvairiais išmaniaisiais daiktais be ekranų. Žaisdami atlieka dviejų nesudėtingų, jiems suprantamų veiksmų sekas.
	Ketvirtį-šešti gyvenimo metai: siekiame 5/6 žingsnio pasiekimų Įsitraukia į naują, iššūkio reikalaujančią veiklą, drąsiai kalba apie tai, ką jau moka, ką norėtų sužinoti, ko išmolti. Numato veiksmų ir priemonių planą tikslui pasiekti. Priimdamas sprendimus ieško informacijos ir ją tikslingai atsirenka. Stebi savo veiklos procesą, jį koreguoja, išbandydamas įvairius veikimo būdus ir kylančias idėjas, kol pasiekia tikslą. Noriai dalinasi patirtimi apie veiklos procesą ir rezultata, pasako, ko ir kaip mokėsi, kas pavyko (nepavyko), ką dar norėtų išbandyti, ko išmolti. (Nuoroda į pasiekimų aprašą)	Vaikai įsitraukia į žaidimus, įvairias veiklas, kurios padeda patirti ir suprasti, paskatina atpažinti, tyrinėti, įvardyti ir skirtingais būdais suaugusiems ir kitiems vaikams parodyti savo poreikius, pomėgius, interesus. Spontaniškai tyrinėja, eksperimentuoja, išbando kūrybines medžiagas, priemones ir įvairias veiklos formas. Susipažįsta su nurodymo, komandos sąvoka. Stebi ir apmąsto savo veiklą, kad pasirinktų tinkamiausius būdus. Kelia klausimus apie artimiausią aplinką, įsitraukia į diskusijas, svarsto, diskutuoja, kas būtų. Įsitraukia į mokytojo inicijuotas veiklas, grupei bendrų sprendimų priėmimą, bendras diskusijas, drauge siūlo idėjas. Grupelėje atlikdami bendrą tikslą turinčią veiklą, lyderiauja paeiliui, apsveria kiekvieno pasiūlytas idėjas, ieško kompromisų. Kelias klausimus, bando vartoti naujai sužinotas sąvokas, vaizdingus žodžius, argumentuoti, plėtoti diskusijas, reflektuoti savo patirtį, žodinę raišką papildydami išradiniais gestais, judesiais, mimika, iliustruodami aplinkos objektais, schemomis, piešiniais.

		Džiaugiasi atradę naujus dydžių palyginimo būdus. Ieško atsakymų į patiems kylančius ir mokytojo nuolat keliamus klausimus. Ryte paveikslėliais pažymi, ką šiandien ketina veikti, o vakare reflektuoja, ar pavyko tai įgyvendinti. Įsitraukia į aplinkos pertvarkymo veiklas, ieškodami sprendimų, kaip aplinką paversti lengvai tvarkoma, patogia, saugia. Tyrinėja žmogaus gyvenimo ciklą, piešia ir samprotauja, kaip atrodys užaugęs, ko norėtų išmokti netolimoje ateityje, kuo norėtų tapti tolimoje ateityje. Mokosi samprotauti, kūrybiškai taiko įgytą skaičiavimo patirtį sprenddami problemas. Aiškinasi, tyrinėja, diskutuoja, kas mums gali ką nors papasakoti apie praeitį, dabartį, ateitį, ir atranda keletą informacijos šaltinių.
Problemų sprendimas	Pasiekimų žingsniai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Vertybinė nuostata. Nusiteikęs priimti iššūkius ir spręsti problemas. Esminiai gebėjimai. Geba atpažinti ir įvardyti iššūkį, problemą, kliūtį, savarankiškai ir drauge su kitais ieško iššūkio įveikos, problemos sprendimo būdų, apsvaisto ir pasirenka tinkamus konkrečiai situacijai, įvertina priimtų sprendimų pasekmes.	Pirmi-treti gyvenimo metai: siekiame 3 žingsnio pasiekimų Susidūręs su kliūtimi, žodžiais, mimika ir kūno kalba parodo suaugusiajam, su kokia problema susidūrė. Bando savarankiškai spręsti kasdienes problemas. Nepavykus stebi, kaip tai daro kiti ir išbando jų taikomus problemų sprendimo būdus arba kreipiasi pagalbos į suaugusįjį. Atsižvelgia į ankstesnę patirtį ir taiso, tobulina sprendimą. (Nuoroda į pasiekimų aprašą)	Vaikai, sekdami suaugusiojo pavyzdžiu, bendraudami su kitais vaikais, įvaldo paprastus emocijų reguliavimo ir elgesio valdymo būdus. Mokosi būti ir veikti šalia kitų ir kartu su kitais įsitraukdami į bendrus žaidimus ir veiklas grupelėje, ugdomi jautrumą kito poreikiams: mokosi suprasti, ką jaučia, ko nori kitas, bando atliepti kito jausmus ar norus.
	Ketvirtį-šešti gyvenimo metai: siekiame 5/6 žingsnio pasiekimų Atpažįsta ir natūraliai priima sudėtingą veiklą, kliūtis, sunkumus ar problemas, yra nusiteikęs jas savarankiškai ar drauge su kitais įveikti.	

	Susidūręs su nauja problema, taiko turimas žinias ir patirtį, pradeda problemą vertinti iš skirtingų perspektyvų. Pasirenka tinkamiausią sprendimą iš kelių galimų, tariai su kitais, siūlo ir priima pagalbą. Stebi, aptaria ir atsižvelgia į priimtų sprendimų pasekmes. (Nuoroda į pasiekimų aprašą)	Pastebi ne vietoje padėtus daiktus ir imasi iniciatyvos juos tvarkyti, pamato grupėje ar lauko aplinkoje numestą šiukšlę, mokosi šiukšles rūšiuoti. Inicijuoja bendrus žaidimus ar veiklas, siūlo ir derina veiklos idėjas, veiksmus, siužetą, susikuria veiklos ir elgesio taisyklės, padeda, paremia vienas kitą, tariai. Kasdienių veiklų metu mokosi saugiai elgtis žaisdami kieme, lauke, laikytis susitartų saugaus elgesio taisyklių. Vaikai su mokytoju ir draugais kalbasi apie saugų elgesį, aiškinasi, kaip elgtis, į ką kreiptis pagalbos nutikus nelaimei. Žaisdami, atlikdami grupines veiklas, vaikai mokosi išklausti ir suprasti skirtingas nuomones, požiūrius, juos priimti ir derinti. Vaikai mokosi įžvelgti kilusio nesutarimo esmę, išgirsti kiekvieno nesutarimo dalyvio nuomonę ir ieškoti išeičių. Patys pradeda valdyti savo emocijų raišką, jų intensyvumą, išbando skirtingus per įvairias veiklas sužinotus būdus. Natūraliai savo aplinkoje stebi ir tikslingai pasiūlytose veiklose tyrinėja bei išbando įvairius dėmesio, impulsų ir elgesio valdymo būdus.
Tyrinėjimas	Pasiekimų žingsniai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Vertybinė nuostata. Domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando ir samprotauja. Esminiai gebėjimai. Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, eksperimentavimą, klausinėjimą), samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.	Pirmi-treti gyvenimo metai: siekiame 3 žingsnio pasiekimų Smalsauja, stebisi; atsargiai elgiasi su nepažįstamais daiktais ir medžiagomis; stebi ir bando aiškintis, kas tai yra, kaip tai veikia, vyksta. Fantazuoja ir eksperimentuoja su gamtine medžiaga, formomis, dydžiais, kiekiais, spalvomis, judesiu, mimika, garsais ir intonacija; tyrinėdamas atranda naujus veikimo būdus. Pamėgdžiodamas suaugusįjį ilgesnį laiką įsitraukia į tyrinėjimo veiklas; džiaugiasi tyrinėjimo atradimu, rezultatą rodo kitiems.	Natūraliai įsitraukia į aplinkoje esančių daiktų ir objektų tyrinėjimą, patiria, kad daiktai turi požymius, kad medžiagos, iš kurių pagaminti daiktai, yra skirtingos. Daiktus rūšiuoja pagal formą, spalvą, dydį, naudodami rūšiavimo žaislus ir sensorines priemones. Tyrinėja savo keverzones ir terliones, bando apie jas pasakoti. Stebi, renka, tyrinėja, grupuoja, atpažįsta ir pavadina augalų dalis, dalinasi patyrimu ir išgyvenimais apie naminių gyvūnų, augintinių auginimą. Tyrinėja garsų ir muzikos pasaulį.

	(Nuoroda į pasiekimų aprašą) Ketvirtį-šešti gyvenimo metai: siekiame 5/6 žingsnio pasiekimų Domisi daiktų ir reiškinių savybėmis, tyrinėja, kaip auga augalai ir gyvūnai, kaip auga ir keičiasi jis pats; kaip žmonės gyvena seniau ir kaip gyvena dabar; kaip jie gyvena kitose šalyse, kuo jie panašūs ir kuo skiriasi. Lygina daiktus, medžiagas, augalus, gyvūnus, žmones, atsižvelgdamas į jų požymius, savybes; objektus ir reiškinius tiksliai grupuoja; iš pasiūlytų įrankių, priemonių, medžiagų pasirenka reikiamas tyrinėjimui. Samprotauja apie tai, ką pajuto, patyrė, atrado, sužinojo; remdamasis tyrinėjimo rezultatais kelia klausimus; siūlo idėjas, ką dar būtų galima tyrinėti. (Nuoroda į pasiekimų aprašą)	Pasirinktus daiktus laisvai rūšiuoja, skirsto į kategorijas: pagal dydį, formą, spalvą, tekstūrą. Pradedą rūšiuoti pagal du požymius. Bando suprasti, kaip daiktai veikia, kaip tarpusavyje susiję, ieško panašumų ir skirtumų, Tyrinėja daiktų savybes, sprendžia iškilusias problemas. Žaisdami ir eksperimentuodami vidaus ir lauko aplinkose, vaikai įgyja vis daugiau patirties. Aiškinasi, kaip daiktai keitėsi, kokie jie buvo seniau, kokie dabar, kaip tobulėjo. Vaikai aiškinasi, tyrinėja, diskutuoja, kas mums gali ką nors papasakoti apie praeitį, dabartį, ateitį, ir atranda keletą informacijos šaltinių. Tyrinėja, aiškinasi, kas ir kaip vyksta gamtoje, pastebi gyvosios ir negyvosios gamtos vienovę, dalinasi savo patyrimu ir išgyvenimais. Išbando ir tyrinėja įvairias grafinės ir spalvinės raiškos priemones ir medžiagas.
--	---	--

Ugdymosi kontekstai ir mokytojo vaidmuo, strategijos, metodai, būdai

Ugdymosi kontekstai – žaismės kontekstas, universalus dizaino mokymuisi kontekstas, kūrybinių dialogų kontekstas, tyrinėjimo ir gilaus mokymosi kontekstas, realių ir virtualių aplinkų kontekstas.

Mokytojas skatina natūralų vaiko smalsumą, įtraukia jį į aplinkos tyrinėjimą, skatina gilesnį aplinkos objektų, reiškinių ir jų ryšių supratimą, sukuria galimybes atrasti įvairių pažinimo ir mokymosi būdų, pasiūlo galimų veiklų ir priemonių įvairovę, sudaro sąlygas pademonstruoti tai, ką jau žino įvairiais lygiais. Mokytojas palaiko netikėtus vaikų būdus suprasti, išsiaiškinti, priimami „neteisingi“ vaikų atradimai, kuriant tolesnių tyrinėjimų situacijas, kuriose vaikai patys testų „tiesos“ paieškas. Mokytojas palaiko dinamišką kūrybos procesą, sudaro sąlygas vaikų atradimams bei laisvai spontaniškai vaiko kūrybai.

Metodai ir būdai – bendri, grupiniai ir individualūs žaidimai, tyrinėjimai, eksperimentai, IKT priemonės, pokalbiai-diskusijos, refleksija, edukacinių filmukų žiūrėjimas/aptarimas, vaizdinės medžiagos analizavimas, stebėjimas.

V SKYRIUS

VAIKŲ UGDYMO(SI) PAŽANGA, UGDYMO(SI) TĘSTINUMAS

15. Vaikų ugdymo(si) pasiekimų ir stebėsenos sistema.

Stebėsenos tikslas – paremti vaiko ugdymą(si) teikiant grįžtamojo pobūdžio informaciją apie ugdymo(si) pasiekimus ir pažangą, siekti, kad vaiko pasiekimų ir pažangos stebėjimas sukurtų sąlygas vaikui sėkmingai augti, tobulėti, bręsti.

Stebėsenos paskirtis:

- pažinti kiekvieną vaiką, atpažinti jo pasiekimus įvairiose ugdymosi srityse, stebėti, ko ir kaip vaikas mokosi, ko išmoko, paremti ugdymą(si);
- numatyti, kaip ugdymas bus personalizuojamas, ir nustatyti, ar vaikų ugdymo organizavimas yra veiksmingas, priimti pagrįstus sprendimus ugdymui tobulinti;
- padėti pastebėti konkrečius vaiko ypatumus (aukštas mokymosi potencialas, specifiniai ugdymosi, kalbos ir kalbėjimo sutrikimai ir pan.) ir nustatyti papildomų švietimo pagalbos paslaugų poreikį, kurių negali suteikti tėvai (globėjai);
- pagrįstai ir tikslingai planuoti ugdymą, panaudojant informaciją apie vaiko pasiekimus ir daromą pažangą, dirbant su šeima ir kitais ugdymo proceso dalyviais.

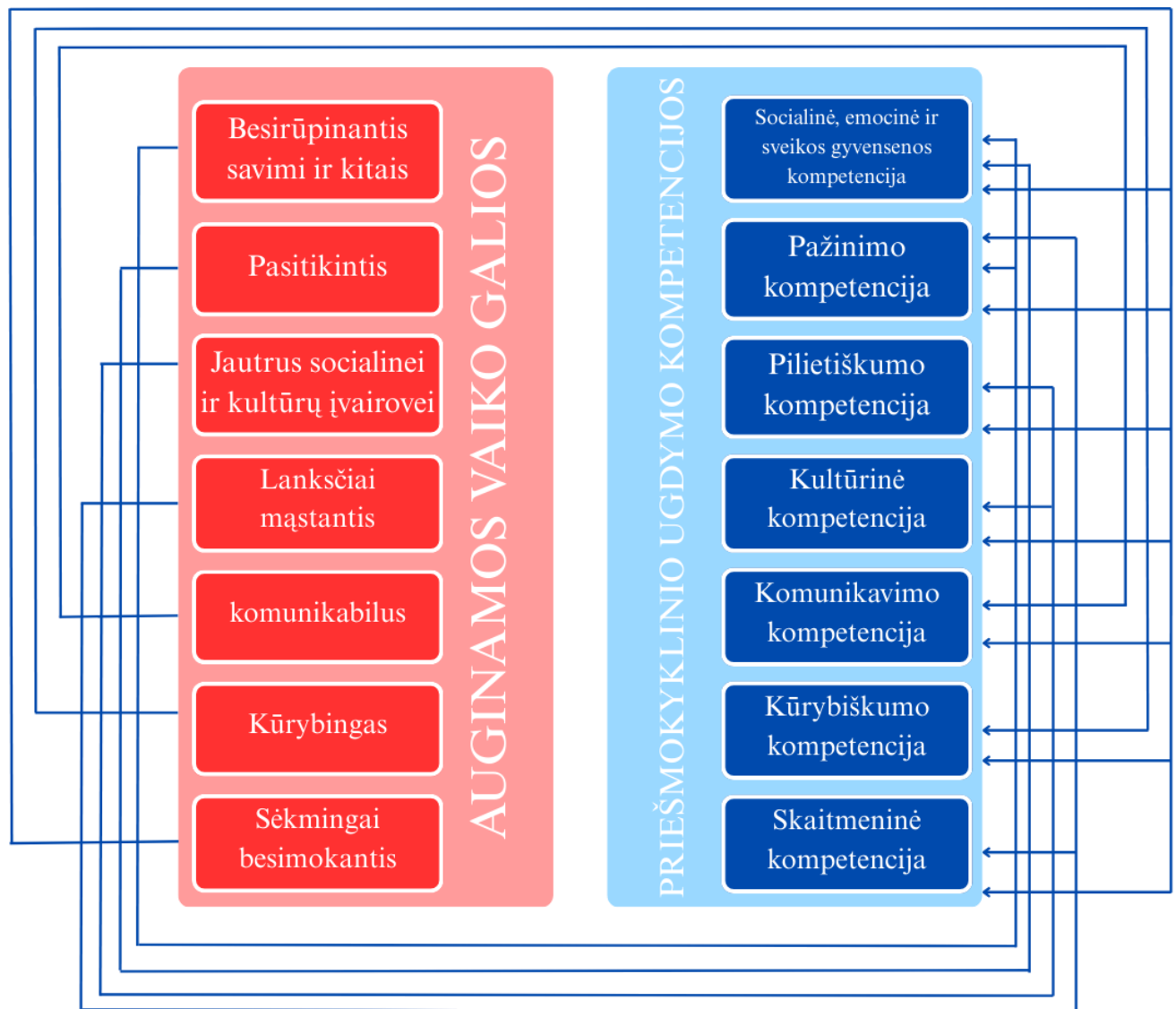
15.1. vaikų ugdymo(si) pasiekimų stebėseną. Įgyvendinant programos uždavinius, vaiko ugdymo(si) pasiekimai stebimi naudojant formuojamąjį ir apibendrinamąjį vertinimo būdus. Formuojamasis vertinimas, tai vertinimas, kuris atliekamas nuolat stebint, susidarant nuomonę, analizuojant. Stebėseną fiksuojamas pagal mokytojo asmeninį poreikį, mokytojo pasirinktoje formoje. Apibendrinamasis vertinimas – tai sukauptos informacijos apie vaiko ugdymo(si) pažangą ir pasiekimus fiksavimas aprašymu. Įstaigoje naudojami pasiekimų vertinimo metodai: stebėjimas, pokalbis, vaiko veiklos ir kūrybos darbų analizė, vaiko elgesio faktų analizė, situacijų aprašymas, garso, vaizdo dienoraščiai, pedagogo užrašai, vaiko ugdymo(si) pasiekimų įsivertinimas ir kt.;

15.2. vaikų ugdymo(si) pasiekimų įrodymų kaupimas. Kiekvienam vaikui rengiamas pasiekimų aplankas, kuriame kaupiami vaiko veiklos pavyzdžiai, iliustruojantys vaiko pažangą bei pastangas, suteikiantys suprantamą informaciją apie vaiko pasiekimus visiems ugdymosi proceso dalyviams: vaiko aprašai, kūrybinių darbų pavyzdžiai, vaiko klausimai, pasakojimai, samprotavimai, žodinė kūryba, išsakytos idėjos, vaiko rašytinės kalbos pavyzdžiai, nuotraukos, įvairios vaiko veiklos stebėjimo užrašai, pedagogo refleksija apie vaiko pasiekimų lygį, daromą pažangą ir ugdymo(si) perspektyvą, tėvų (globėjų) mintys apie vaiką, draugų vertinimai ir kt. Pasiekimų aplankas grąžinamas vaikui, baigiant programą ar išvykstant iš Įstaigos;

15.3. pasiekimų dokumentavimas. Pasiekimų ir pažangos stebėjimas fiksuojamas aprašymu elektroniniame dienynė, skiltyje Vaiko pasiekimų vertinimas pagal aštuoniolika vaiko ugdymo(si) sričių, vadovaujantis kiekvienos srities esmine nuostata ir esminiu gebėjimu, kuriuos vaikas turėtų įgyti per visą ikimokyklinio ugdymo(si) laikotarpį. Vertinimas pagal amžiaus pasiekimų žingsnius atliekamas 2 kartus per metus rudenį ir pavasarį.

Vaikų, turinčių ugdymo(si) sunkumų, pasiekimus vertina mokytojai kartu su švietimo pagalbos specialistais.

16. Dermė su priešmokyklinio ugdymo sistema. Ikimokyklinio ugdymo(si) laikotarpiu plėtojamos pasiekimų sritys ir priešmokyklinio ugdymo(si) kompetencijos yra suderintos (žr. 2 pav.). Užtikrinamas nuoseklus pasiekimų sričių ir turinio augimas, siekiant, kad vaikas būtų pasiruošęs sėkmingai mokytis mokykloje. Tęstinumą užtikrina ir ugdymo(si) principų ir ugdymosi proceso kryptingumas: ugdymas(is) modeliuojamas iš vaiko raidos ir ugdymo(si) perspektyvos, išskirtinį dėmesį paliekant žaidimui ir patyriminiam vaiko ugdymui(si).



2 pav. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programų dermė

17. Vaikui pereinant iš ikimokyklinio ugdymo į priešmokyklinio ugdymo grupę, informacija apie vaiko pasiekimus perduodama priešmokyklinio ugdymo grupės mokytojui.

SUDERINTA

Klaipėdos lopšelio-darželio „Bitutė“
mokytojų tarybos 2025 m. gegužės 5 d. posėdžio
protoliniu nutarimu
(protokolas Nr. D1-24)